

СЕКТА

или пирамида

КУРБАН по време на криза

манастирската ЧЕШМА

на пътя на круиза

ТРАКИЙСКИЯТ ХЕРОС

СВѢТЪ

WWW.SVET.BG

инжектирай ми
любов

КЛАУС КЕНЕТ
ЗА ИЗКУСТВЕНИЯ СВЯТ НА СЕКТИТЕ

ISSN 1313 - 9320



9 771313 932005

БР. 1/2010

ЦЕНА 5 ЛВ.

поръчайте онлайн от shop.pravoslavie.bg

ПРИКАЗКИ от СТАРИ ВРЕМЕНА



Ново издание на класическата книга на популярната хърватска писателка ИВАНА БЪРЛИЧ-МАЖУРАНИЧ, известна като „хърватския Андерсен“, заради виртуозността ѝ на детски разказвач и „хърватския Толкин“, заради навлизането ѝ във фантастичния свят на митологиите. Сборникът „Приказки от стари времена“, излязъл през 1916 г. се счита за връх в поетичното творчество на Ивана Бърлич-Мажуранич. Приказките съдържат мотиви от митологическата мъдрост на света, вдъхновена от славянската митология. Образите на Косенка, Регоч, Стрибор, Ягленчо, Рутвица, Палунко, Вест, Потех, Малчо Тинтилинич, Сварожич и Бесомар въплъщават човешките нравствени качества, верността, любовта и добродетелта, но така също слабостта и унизието. Във всичките ѝ произведения намираме и мотива за стремежа към богатството и далечните светове като образ на човешкото влечеие към правдата и знанието.

26 Да умеем да чакаме

Интервю с Десислава Панайотова

33 Борислав Цеков:

За Божията

**истина трябва да се борим
със слово и пример,
не със забрани**

38 Секта или пирамида

*Журналистическо разследване
на Светослав Пенчев*

**58 Езически и християнски
символи**

Върху манастирската чешма
Калина Тодорова

69 Тракийският херос –

уникалният бог

на траките

Стефан Чурешки

72 Уеб каталог

74 Инжектирай ми любов!

Новият български филм „Източни писци“
с голямата награда от 22-рия Международен
кинофестивал в Токио
Емил Антонов

78 Господните празници

Светла Георгиева

82 Постна кухня

Светла Георгиева

**Сектите създават
изкуствен свят**

5

Интервю с писателя Клаус Кенет

На пътя на круиза

Десислава Глабева

18



52

Главен редактор
Пламен Сибов

Редакционна колегия
Мариян Стоядинов
Андрей Романов
Тодор Кичуков

Редактори
Илиана Александрова
Деян Енев

Адрес на редакцията
София 1330
ул. Младежка искра 3
тел./факс: (02) 987 1655
e-mail: svet@pravoslavie.bg

В списанието са използвани
снимки на: Пламен Сибов,
Десислава Глъбева, Десислава
Панайотова, Любен Лачански,
Калина Тодорова, Светла
Георгиева

Печат
Класик дизайн

WWW.SVET.BG

Уводни думи

3 гравейтете. Отшумяха
новогодишните празници
и вече сме в 2010 година.

Астролози и екстрасенси от екрана
и пресата се опитват да тълкуват
символиката на тези четири цифри;
филми и книги ни заливат с мистичен
трепет пред „страшната“ 2012
година, когато, според отдавна
изчезналият май, светът щял да
свърши. 2012 се превръща пред очите
ни в търговски продукт с огромен
потенциал за печалба. И не Ви ли се
струва подозрително, всъщност,
че „пророците“ на тази тема ще
спечелят много пари от продажбите
на пророчествата си? Ако си вярваха,
че светът наистина ще свърши съвсем



Пламен Сивов

бр. 1/2010 (Бътър)
5

скоро, дали пък нямаше да е по-естествено да не бъдат толкова активни в маркетинга?

Но така е било открай време. Периодично човечеството се е фиксирало върху закрълени дати или символично изглеждащи някому цифри и милиони хора са изпадали в паника, чакайки Края. А той все не идвал.

Човешките страхове и породените от тях странни и понякога разрушителни религиозни движения са основната тема на този брой на Свет. И макар да не мислим, че си струва да се занимаваме точно с темата „2012“, страховете и параноите на личностите и обществата си струва да бъдат разгледани внимателно.

Всяка религия ли почива на страх, както ни убеждаваха десетилетия наред последователите на Маркс, Енгелс и Ленин? Има ли „здравословен страх“ във Вярата? Как да отличим полезното от вредното на „лазара на религиите“? Сектите – наистина ли са толкова опасни; как да ги различаваме и как да се предпазваме от тях? И най-важното – какво да им противопоставим, освен, разбира се, здравия разум?

На тези и на много други въпроси търсят отговори статиите и интервюата в този брой.

Приятно четене!

— 



Сектите създават изкуствен свят

Интервю с писателя Клаус Кенет | ПЛАМЕН СИВОВ

Когато Клаус Кенет се представя пред публика, обикновено казва за себе си: „Аз съм най-щастливият човек в Европа“. Какво означава това? Какво е за него щастието и защо смята, че повечето хора са нещастни?

Чувствам се щастлив, защото имам Христос в себе си. Това означава, че имам съзнание за своята греховност, и това съзнание по някакъв начин задържа Светия Дух в мен; Той е, Който непрекъснато ме предупреждава да не греша. Така ставам все по-свободен от страстите, от зависимостите, от представата, че имам нужда от каквото и да е в този свят – музика, телевизия, всичко, което представлява удоволствие само по себе си. Хората си казват: ще отидем на хубав ресторант, ще отидем на кино – и всичко това е чудесно, но след като се позабавляват два часа, забавата свършва и трябва да търсиш нещо ново. И така без край.

Сега все повече се откъсвам от тези неща, преодолявам зависимостта си от тях. Това е резултат от постоянните ми посещения в манастири. Манастирите са нещо като „ресурсни центрове“, където можеш да се запознаеш с щастливи хора, които са се оттеглили от света. Но човек може да живее по тъкъв начин и без да е в манастир; така се опитвам да живея и аз.

Повечето хора винаги бързат и преследват един погрешен вид щастие, който според мен е фалшив. Самият им живот е фалшив, ерзац-живот – когато се почувстват удовлетворени, бързат към следващото удоволствие. Но в резултат от това остават винаги жадни за истинското щастие.

Често в България по повод на манастирите можем да чуем такива изказвания: Ходя в този и този манастир, защото се зареждам с космическа енергия; защото манастирът е построен на специално място с тайнствени излъчвания. Ето такава нео-езическа и псевдо-инженерна енергетична терминология се използва. А много хора пък ходят там просто така, и си тръгват без особена полза за себе си.

Всичко зависи от нивото и начина на мислене. Смешно е да се ходи на манастир от „енергийни“ съобразения. Когато отивам в манастир, правя го, защото там намирам примери – монаси и монахини – на откъсване от света и от нещата, които не могат да ни дадат щастие. Когато видиш колко истински щастливи са тези хора, се питаш: Как го правят?

Това не е въпрос на енергия. Те просто имат Христос в сърцата си; следват правилния водач. Хората с енергийните точки играят някаква безсмислена психологическа игра. Това просто не е сериозно.

Когато живее в Индия и Тибет, често посещавах места, които бяха известни като „центрове на космическа енергия“,

Клаус Кенет е роден през 1945 г. в Германия, малко преди края на Втората световна война, докато семейството му се спасявало от настъпването на Червената армия.

До неотдавна е учител във Фрибург, Швейцария. Известен е преди всичко с концертните си изяви и беседи из цяла Европа, посветени на свидетелството за възможността на духовното преобръжение. Духовно чедо на архимандрит Софоний (Сахаров), съвременен православен подвижник от XX век.

Житейската история на Клаус Кенет в търсене на любов и истина, изразена в километри представлява разстояние, по-голямо от петдесет обиколки на земята. От Индия, Тибет, Тайланд и множество арабски страни (Мароко, Персия, Афганистан) до Мексико, Аляска и Бразилия. От философ до убеден комунист, от атеист до хипи, години наред той трупа опит от големите световни религии (индуизъм, будизъм, ислам) и ученията на индианците в Латинска Америка. Шест години в смъртоносния свят на дорогата и разтърсващи преживявания в окултизма, в езотерицата...



„Клаус Кенет: „Аз съм най-щастливият човек в Европа“

но всичко това е „прелест“, фалшиво духовно състояние, психологическа игра. Тъкмо обратното е при монасите – това са живи примери, чиято радост усещаш веднага; тя е преподаваема към другия човек. Изобщо, всичко се свежда до личността, до отношенията между личности, а не между личност и място. Усещаш радостта и разбиращ откъде изва тя – от сърца, изпълнени с Христос. Не че тези хора са съвършени, никой не е съвършен, освен мен и теб, макар че за теб не съм много сигурен (*смее се*).

Това е и една от големите разлики между християнството, от една страна, и

будизма и дзен-будизма, от друга. Когато бях будист и медитирах с други будистки монаси, всеки беше затворен в себе си, затворен за другите, откъснат от тях, егоцентричен. В това нямаше споделяне. Медитацията си е твое частно дело. В християнските манастири виждаш усмихнати лица. Веднъж попитах един монах: как така се усмихвате по цял ден? Той ми отговори: Усмихваме се цял ден, защото плачем цяла нощ. Това означава, че монасите имат съзнание за своята греховност. Това съзнание привлича Светия Дух и Той те освобождава, и ти се усмихваш отново. Това е особен, парадоксален духовен път.



Проповедник и... музикант. Клаус Кенет в русенския клуб Soundgarden.

Много хора в наше време се присъединяват към различни религиозни групи със съмнителни духовни практики и докато някои от тези проекти изглеждат безобидни, други се оказват разрушителни за човешката личност. Какви са причините, които карат хората да ходят на такива места и да остават там? Кое ги кара да приемат толкова лесно нещата, които им казват религиозните лидери там?

Основната причина, разбира се, е че не познават християнството. Не познават учението на Христос и това е много тъжно, защото тази, която трябва да разпространява това учение, е

Църквата – и тя го прави, но някои нейни членове злоупотребяват с призванието си на християни. Така мнозина попадат под контрола на съзнанието, упражняван от секти. Именно контролът върху съзнанието е основното при секти. Искам ума ти, защото искам парите ти. Сектантски модели може да има и в църквата, за съжаление. Има свещеници, които също се блазнят от парите на хората; и тези свещеници трябва много да се молят – един ден те ще отговарят пред Христос в Съдния ден, защото са отклонили хората от правия път, вместо да ги водят при Христос. Ако има свещеници с такава погрешна мотивация, те наистина имат голям проблем и

имат нужда от много молитви. Тези хора създават сектантски общини в църквата, което е недопустимо.

В нашето общество се обсъжда каква трябва да бъде държавната политика спрямо сектите и култовете. Имаме представители и на двете крайни мнения – крайното либерално (че поради принципа на свободата на Вероизповеданията всеки трябва да бъде оставен да вярва в каквото си иска и държавата не бива да се меси в личния живот на гражданините) и другото мнение, отстояващо държавния контрол върху регистрацията и дейността на всички религиозни групи, за да се ограничи влиянието им в обществото. Какъв е християнският отговор на тази дилема?

Християнството е едно, държавният контрол е друго. Нито една от двете крайности не е правилният подход в случая. Сектите не могат да бъдат забранявани, но от друга страна, оставиш ли ги да се развиват свободно, много хора претърпяват големи вреди. Тук най-важна е ролята на църквата, която трябва да провежда много разяснятелна работа и да предупреждава – чрез пресата, телевизията и т.н. От друга страна е известно, че някои секти, например Сциентологията, са еднозначно опасни. Те промиват мозъците на хората и взимат парите им – и за тези неща самата държава трябва също да предупреждава, особено когато нещата са толкова ясни.

Има и много протестантски групи, които практикуват подобни неща, но макар и да отклоняват хората от истинската Вяра и да замъгляват съзнанието им, може би не са чак толкова опасни. Изобщо, държавната политика трябва да се ограничи с предупреждение, не с физически репресии. Църквата, от своя страна, също не бива да спира проповедта си. Както при цигарите – да се слагат предупредителни знаци на кутиите, но да не се забранява търговията с тютюн. Така се гарантира свободната воля. Не бива хората да бъдат насиливи да избират доброто, гори и с най-чисти намерения. Хората трябва да имат възможност да поемат отговорност за действията си.

Каква е сектантската душевност? Бил си член на подобни групи. Например трансценденталната медитация, която днес е популярна у нас. Рекламират се и индийски гурита, йоги, които периодично ни посещават. Какво въщност се случва в една йога-група? Какво се случва с човек, който практикува сериозно йога?

Най-лошото, което се случва е, че тези гурита заместват Бога на любовта с един или много фалшиви божове. Нашият Бог е живот. В ореала на Христовите икони често ще прочетете надписа „Аз Съм“. Всичко друго извън този източник на живот е демонично – гурита, индуистки божества и свързаните с тях учения – всички те ви предлагат фалишив живот. Вътре в сектата можете да постигнете много – да направите кариера, да намерите някакво успокояние, което, разбира се, няма нищо общо с Христовия мир. И това успокояние лесно се губи,

защото балансът е нарушен. Ние имаме паднала природа и затова Всяко човешко същество е склонно да загуби мира си поради страстите и склонността си да греши. Грешът не е морална категория, той е престъпление срещу любовта на Отца. Това престъпление срещу любовта ни отделя от братята и сестрите.

В сектите създават имитация на братски отношения, но те не са основани на истинския живот. Любовта се превръща в изкуствено, ефтино шоу, което в крайна сметка те оставя празен и неудовлетворен. И аз, и много други хора са свършвали пътя си в сектата в празнота и депресия. За известно време участието там сякаш ти помага. Но сектите помагат, като ти слагат превръзка на очите, образно казано. За мнозина точно тази превръзка е нещо много привлекателно, защото им помага да избягат от темата за личния си грех. Не ти казват, че си грешник. Никой не иска да мисли или да чува за себе си: „аз съм лош, аз съм грешник“. Затова и Христос беше разпънат – защото казваше на хората тези истини. Но осъзнаването на греха е абсолютното условие да свалиш превръзката от очите си. Да разбереш какво е грехът и да поискаш да се освободиш от него; да прекратиш тази отдененост от брата и сестрата.

Сектите създават един изкуствен свят, дават изкуствен живот, който не може да продължи дълго. Докато живееш този изкуствен живот, той може да е много приятен – казват ти, че си добър, че си спасен, че си специален, че принадлежиш на правилното място и на правилната група – и така маскират Въпроса за

греха. Тази маска е опасна, макар да прави живота по-лесен.

Можем ли да говорим за сектите на християнски език в едно общество, което ще възприеме такова говорене просто като поредната алтернативна проповед, една от многото? Възможен ли е изобщо неутралният език, когато говорим за сектите?

Не мисля, че неутралитетът е Възможен. Христос Сам поставя една разделятелна линия – който не е с Мен, е против Мен – и хората трябва да направят своя избор. Неутрална територия просто не съществува.

Атеизът?

И това не работи, защото безбожието води до поредния фалшив живот. В човека е заложена божествена енергия, една динамика на светостта, която спи във Всяко новородено, създадено по образ и подобие Божие. В самото ни същество е заложена способността и нуждата да познаваме кое е добро и кое е зло – и тези, които не познават Христос, някъде дълбоко в себе си чувстват празнотата. Всеки има инстинкт и порив към доброто, затова търсим и щастието; никой не търси злото за себе си. Затова и единственият истински избор е този – или си с Христос, или тръгваш по собствен път. Последиците от собствения път са, че никога, никога няма да бъдеш удовлетворен.

Каква е душата на атеиста? Бил си атеист в определена част от живота си. Как беше при теб – съзнателен



избор да бъде отхвърлен Бог, или постоянно въздържане от избор? Повечето хора сякаш пребивават постоянно в това последното – не чувстват нужда да избират нито „за“, нито „против“ Бога.

Да, и така се чувстват добре, живеят „нормален“ човешки живот. Но такъв „нормален“ живот въсъщност няма. А хората искат да бъдат щастливи – и така вечно ще търсят погрешното щастие. Младите хора искат да отидат на дискотека, да правят секс, да пият и да пушат. Имат нужда от примери. Ако им кажеш да събудят в себе си Христово съзнание, Христов ум, те няма да ти повярват. Сектите казват подобни неща, но при тях това е скрепено с авторитета

на гурурто и резултатът е основан на манипулираното съзнание. Но ако те видят жив пример на въплътена любов, неизбежно ще се запитат: Как този човек е станал такъв?

Преди години мисионерствах по плажовете на Сицилия и Сардиния. Работех с наркомани. Канихме ги на обяд на плажа, където беше лагерът ни. Човек можеше да види любопитството им – защо не искаме да правим секс с момичетата-наркоманки, както всеки друг? Защо сте различни, питаха ни тогава. Отговаряхме, че служим на друг Шеф. Не им говорихме задължително за Христос. Едва след две три седмици живот сред тия младежи някои от тях наистина пожелаваха да разберат нещо повече. Едва тогава заговоряхме за Христос.

Всичко тръгва от личния пример. Този опит ме убеди колко е важно самият ти да се преърнеш в пример на това, което проповядваш. Младите хора усещат кога имаш истинска любов и тогава няма нужда да ги убеждаваш с аргументи в нещата, в които вярваш. Убеждаваш ги със самия себе си, с битието си. Майка Тереза беше такава; тя живееше на принципа „не трябва да ги убеждаваме, а да ги спечелим“. Да ги спечелим с любовта си и със себе си. Едва тогава можем да заговорим за това откъде получаваме тази сила. Всеки разбира силата на любовта, силата на Христос. Дебат, основан на размяна на аргументи от вида „аз съм прав, ти грешиш“ – това е загубена кауза. Единствено любовта може да убеждава.

Така и аз бях убеден, когато срещнах отец Софоний. Любовта ме убеди.

Повечето време съзнанието на хората се лъшка между миналото и бъдещето: утре имам изпит, утре ще отида на кино. От мислите за бъдещето избват различни емоции – страх или радост. Бъдещето още не се е случило, но ние посвещаваме голяма част от вниманието си на него. Аз мога да се разболя и изобщо да не изляза утре от къщи. Миналото също може да ни превземе отвътре – „Вчера гледах страховден филм“, „хубав беше купонът снощи“.

Пребиваването в миналото или в бъдещето – това е небитие. Когато Яхве казва на Мойсей на планината Синай „Аз Съм“ (същото това „Аз Съм“ на иконите на Христос) – това е точно обратното, това е Битие. Ако си в бъдещето, ти губиш реалността, умът ти живее в света

на фантазиите. Ако си в миналото, умът ти се занимава с неща, които не може да промени. Миналото и бъдещето в нашите мисли са две посоки, от които ни нападат демоните, за да придобият контрол над нас. Затова и по-голямата част от времето хората се страхуват от нещо, живеят в страх. Страх, който няма път, защото очакваното още не се е случило.

Само в настоящето има живот. Всичко друго е подмяна, която ви дава фалшив живот. Истинският живот, от друга страна, е много тънка линия, която непрестанно се движи във времето. Удивително е, но в същото време този живот е и вечност. Във вечността няма време.

Когато завърши изречението, което произнасям в момента, то е вече минало. Тоест, настоящето наистина е много, много тънка линия. И само тя е живот. Затова и трябва винаги да се опитваме да сме в настоящето – в мига, в който излезем от него, избват демоните. Те нямат собствен живот. И това е много интересно – демоните имат съществуване, но не и живот; между двете има голяма разлика. Животът е само в Бога, а те са отпаднали от Него. Демоните съществуват, когато вие им дадете битие. Ако разберете този урок, ще се освободите от страха. Човекът, който ви говори това, е човек, който се е освободил от страха. Както храним тялото си с храна, така и демоните се хранят, и храната, която им дава кръв, е нашият страх, нашето лъшкане между миналото и настоящето.

Но как да останем в настоящето? С този въпрос се е занимавал и Буда. Това не е само християнски въпрос. Буда казва, че

трябва да контролираме мислите си, защото демоните ни влияят чрез петте сенсии и ни отвеждат в бъдещето или в миналото. Решението, което дава Буда: да спрем да мислим. Но това е погрешно. Аз усвоих тези техники и в празнотата, която открих, видях отново демоните; празнотата беше пълна с тях.

Да бъдем в настоящето (present) означава да бъдем в присъствието (presence) на Христос. Самият Той казва: Аз съм животът. Аз Съм. В това присъствие сме постоянно в настоящето, през цялото време.

В тази връзка нека си спомним за Иисусовата молитва: „Господи Иисусе Христе, Сине Божи, помилуй мене грешния“. В това изречение се съдържа целият Нов завет. Прославяме Бога, в същото време признаваме греховността си. С произнасянето на тази молитва ни се дава възможност да се изпълваме непрестанно със Светия Дух. Но трябва да внимаваме, защото много хора използват тази молитва като талисман, като мантра, която да им донесе щастие – и това е поредната злоупотреба.

С тази молитва се обръщаме към Христос, който единствен е това Присъствие и това Настояще. Нека читателят на тези редове да запомни нещо – следващият път, когато има повод да се страхува от нещо – от болест, от изпит, от загуба на близък, нека си спомни, че това е нещо, което още не се е случило. И да започне да призовава Името на Иисус Христос. Както казва Библията, то е единственото име, което ни е дадено. Когато призоваваме Неговото Име, ние призоваваме Неговото Присъствие, влизаме в Неговото

настояще (вечността) и страхът отпада. С него отпадат и всички страсти и зависимости, които демоните ни внушават непрекъснато, за да ни държат във фалшивия живот и да ни отдалечат от истинския.

Достигайки това състояние на пребиваване в настоящето, означава ли, че губиш чувствата си?

Не, разбира се. Самият Христос е преливал от чувства. Той се е гневил, смеел се е, плакал е. Но това са чувствата на истинския живот. Моят духовен наставник, отец Захариас, също е много емоционален – но това е емоционалността на детето. Той може да бъде толкова неподправено щастлив само от миризмата на някоя подправка – и това е истинска радост, тя не идва от фалшивия живот на света, а от присъствието на истинския живот.

Какво е грях?

Отново казвам: престъпление срещу любовта на Бога. Бог присъства като образ и подобие във всяко човешко същество, а грехът, егоизмът, ни отделя от ближния и от нас самите. Бог е създал един Адам, и затова всеки човек на този свят, християнин или не, е мой брат. Чрез падналите ангели, демоните, на нас ни се внушава желание да използваме близките си за задоволяване на собствените си страсти – ще използвам това момиче за сексуалното си удоволствие, ще я използвам като предмет; ще манипулирам този човек, защото искаш парите му. Всичко тръгва от там, за да се стигне до убийствата, кражбите, световните

„Два милиона километра в търсене на любовта“ е личната история на Клаус Кенет, който преминава през ада на един път, изпълнен с омраза и смърт – бягство, но и търсене на самия себе си. Един човек, който е успял да открие истината и смисъла на живота в личната среща с Бога.



Бестселърът „Два милиона километра в търсене на любовта“, преведен на много европейски езици, вече е и на българския пазар, благодарение на издателство Омофор.

поръчайте онлайн от shop.pravoslavie.bg

Войни. Това отделяне от останалите и пребръщането на ближния в обект, в предмет, в крайна сметка ни убива, прави ни самотни. Защото заживяваме в непрекъснат страх да не загубим нещата, които сме придобили от другите. Накрая ни връхлита и страхът от смъртта.

Престъпление срещу любовта, което ще бъде наказано, или болест, която може да бъде излекувана, е грехът Все пак?

Болест, но и наказание, защото сами себе си наказваме. Разбрах това от собствения си живот. Сам себе си наказвах, защото оставах винаги сам, след като грешах. И това е най-лошата болест – да не можеш да се съвржеш с никого. Бог не иска да ни наказва, а да ни излекува. Грехът ни разболява. И когато видя собствената си болест, няма да осъдя вече никого. Бог обича хомосексуалиста, но не обича хомосексуалността, защото и тя е болест, която води хората към тъга и ни отделя един от друг. Родени сме като мъже и жени, за да имаме нормални връзки. Бог не е създал Адам А и Адам Б, а Адам и Ева. Виждал съм тежки случаи на хомосексуализъм излекувани, когато в човека се е събудил Христовият ум и е влязъл Светият Дух. Понякога лекари и учени се опитват да докажат, че хомосексуализъмът може да бъде причиняван от външни фактори, от хормонални причини и т.н. – всичко това са глупости. Всички сме поразени от греха, споделяме една обща паднала човешка природа, но Христос отново може да ни из-цели, да ни направи цели.

А какво е спасението? Спасение от нещо или за нещо?

Не само християнството, но и будизъмът, и индуизъмът ни казват, че земният ни живот не е краят на нашето съществуване; че животът на душата продължава и след смъртта. От какво сме спасени? Спасени сме от вечно страдание. Това страдание започва в този живот. Виждаме, че никога не можем да удовлетворим всичките си желания – известно е, че няма горна граница на желанието за притежание например. Желанието за още и още води до страдание, защото не може да бъде удовлетворено. И ако не осъзнавате това преди физическата си смърт, тогава вашият Бог е бил Мамон, парите. Или сексът. Или всяка друга страст. И когато умрете, душата Ви продължава да жадува нещата, които е свикнала да жадува приживе.

И това е адът. Защото в отвъдното тези желания не могат да бъдат задоволени. И заради това ще страдате ужасно, защото това, което разбирате под „удоволствие“, вече няма да Ви е достъпно. Когато Христос казва: Идвам да Ви спася, това означава, че Той ни дава самосъзнание, което е Христово съзнание. То Ви помага да отпуснете мъртвата хватка, с която сте се вкопчили в парите, секса, властта и т.н. и да се освободите от зависимостите, които те създават. Това Ви носи реално, не иллюзорно щастие.

Ето Ви един пример за насилието. Имало един горд воин-самурай. Отишъл при един от учителите и му казал: учителю, какви ми съществуват ли рай и ад. Учителят започнал да обижда воина, подигравал му се, наричал го с груби имена. Самураят не издържал на

унищожението, и започнал да изважда меча си от ножницата, за да проникне наставника си. Точно в този момент учителят казал: ето тук започва азът. Самураят разбрал посланието и приbral меча си, а учителят казал: ето тук започва раят.

Когато живееш в това състояние на Вечна неудовлетвореност на семивата и ума, си в ада. Но мирът е постигнат и досътлен за всеки още тук, в този живот. Аз се опитвам да го постигна. Това не означава, че съм добър християнин. И до днес демоните ме измъчват всеки ден, опитвам се да ме отклоняват. Но в мига, в който загубя вътрешния си мир, в мен светва нещо като алармена лампичка и аз се склонявам в Иисусовата молитва. И това се случва много пъти всеки ден – разбирам, че демоните ме нападат, започвам да се моля, влизам в Присъствието, идвам в Настоящето... и мирът ми се връща.

Как се промени светът от времето на младостта ти? В каква духовна посока се движжи всичко?

Двете последни разрушителни събития бяха Втората световна война и хипереволюцията – едно материално и едно духовно събитие. Второто дава началото на поклонението пред идоли – рок-групи, сатанизъм, отхвърляне на всяка забрана. Всичко става свободно – наркотиците, хомосексуалните сватби. От 60-те години на миналия век егоизъмът в хората нарасна значително и се разпространи навсякъде. Телевизията се превърна в един от основните носители на това

разпространение. Самите телевизори стават и все по-големи, и все по-малки, и все по-евтини, запълват всяко свободно лично пространство – и вместо една или две програми, вече имаме стотици.

Хората не разбират, че не те гледат телевизия, а телевизията гледа тях. Когато гледат телевизия, мислят, че гледат новини, и не усещат, че са манипулирани, защото получават информацията и нейната интерпретация в количество и качество, което някой друг режисира. Изборът на това, какво ще видят и научат, се прави от други хора.

Антихристът е сред нас – може би все още не като реална личност. Като реална личност той ще бъде някакъв хибрид между папата и американския президент – огромна духовна и политическа власт над съдбите на милиарди души, съсредоточена в ръцете на един човек. Но духът му е вече тук, духът на масовото отстъпление от Вярата. За това отстъпление сме предупредени от Христос: „Когато дойда на земята, ще намеря ли Вяра?“

Това ми напомня историята на разговора между вдама пустинници от ранния период на Църквата. Единият казал: Отче, ние бяхме толкова духовни, че можехме да възкресяваме мъртви. Какви ли ще бъдат тия от следващите поколения? Другият отговорил: Поколението след нас ще може само половината от нещата, които ние вършим. А какви ще бъдат християните от последните времена?, попитал смутено първият. Те ще бъдат по-святи

и от нас, стига само да опазят Вярата си, казал старецът.

Днес Европа Ви бомбардира с реклами, сексуалност, коли, с „имай, имай, имай“. А не с „бъди, бъди, бъди“. Хората се стремят към този фалшив живот, към живота-заместител, а не към живота-битие. Няма битие, има притежание. Европа иска от България нови консуматори. Тя не Ви носи любов, нито истиинско щастие.

Нищо лошо няма В това, разбира се, да имаш по-хубави мебели, след като години наред си имал грозни такива. Нито пък телевизията е виновна В нещо сама по себе си. Но злоупотребата с нея е нещо страшно. И нека не забравяме, че дори и най-прекрасният филм, който можете да видите по телевизията или в киносалона, отминава. Той може да остави В съзнанието Ви някаква следа, да Ви накара да се замислите, да Ви поведе нанякъде, но той не е самото Присъствие, нито самото Настояще.

Аз бях сред ония, последните, най-изпадналиите хора. Бях затънал дълбоко В света на демоните и удоволствията, В света на секса и парите. И понеже срецнах отец Софроний, който беше спасил себе си, неговото лъчисто влияние Върху всички, които го познаваха, докосна и човек като мен. Това е алтернативата. Тръгни по пътя на спасението, бъди сериозен В решението си и хората около теб ще видят, че си различен и ще те последват, защото ще усетят любовта.

Виждаме Вече, че материализът е фалшив живот. Удоволствието да ядеш хайвер, да се возиш в нов Мерцедес, да покажеш на другите скъпия си часовник за 6000 франка – всичко това е толкова незадоволително. То Всъщност те ограбва, прави те беден. Тогава Виждаш истината, която за света е лудост – че ако дадеш парите си, ще бъдеш по-богат, защото това, което задържа за себе си, те прави беден, а даването те прави богат.

Всички имаме своите нужди – плащаме наем, купуваме бензин за колата си; и това е нормално, защото живеем В света, не сме се отрекли от всяко притежание, както са се отрекли монасите в манастирите. Трагедията започва, когато ни обземе страхът да не загубим придобивките си и ни сграбчи желанието да имаме още и още.

Ако глобализацията е крайността, която ни води към Апокалипсис, има ли спасителна алтернатива? Малки самоуправляващи се общности без медии, пасторален начин на живот?

Христос казва: ние живеем В този свят, но не сме от този свят. По думите на моя духовен наставник: спаси себе си и хората около теб ще се спасят. Опитайте да променим света, като възършим някаква наша идея за идеално общество, са обречени. Призвани сме да променяме себе си. Светът не можем да променим, но себе си можем. Това означава да приемем Вярата си на сериозно. Да заставаме зад всяка дума, когато се молим. Така и онези около нас ще се спасят, защото ще видят резултата от тази борба В нашия живот. ■

На пътя



на круиза

ДЕСИСЛАВА ГЛАВЕВА



Забавно нещо е селският туризъм. Както за туристите, така и за туземците. По силата на обстоятелствата аз самата се озовах в едно малко селце, намиращо се на пътя на огромните круизни кораби, които правят околосветски междуоконтинентални пътешествия.

Само че, моето селце не се намира нито на някой екзотичен остров в морето, нито дори на брега му, а вдадесет и пет километра навътре в сушата. Тогава как така то се оказа на пътя на круизите? И какво става, когато круизен кораб „акостира“ в него? Именно това ще разберете, ако останете до края.

I.

Моето китно селце е сравнително малко. Има си за заслон полегати планински хълмове и синьо небе. Хълмовете са последното и най-източно издихане на Балкана преди той да се сниши и опре в морето. Небето при ясно време може да блести с цвет на светлосин сапфир, но да стане преди буря мораво като лавандула.

Селото ни има изглед на типично българско село, при все че из него вече се мяркат нови и красиви къщи на фона на старите прихлупени къщурки от миналото. И затова ми е все по-трудно да определя кое стои по-екзотично – новите къщи или старите...

В него все още може да се чуе блеенето на кози и овце, тръгнали на паща в хладината на изгрева или връщащи се оттам привечер, около залез слънце. Сутрин все още ме будят не както в града моторният рев на първите автобуси, а жизнерадостните възклициания на комшийския петел, надпяваш се с цяла



Десислава Главева е родена през октомври 1969 г. в Бургас. Завършила е гимназия с изучаване на френски език и Богословския факултет към СУ „Св. Климент Охридски“. Работила е като преводач в „Александра видео“, и за издателствата „Абагар“, „Селекта“ и списание „Панорама“, както и като радио водещ и журналист в бургаското радио „Гларус“ и Рент ТВ. Понастоящем е клиросен певец към храмовете в гр. Каблешково и с. Горица, където живее. Омъжена.

сюрия със събрата от съседните улици. Все още въздухът е свеж и прозрачен и зиме и лято. И все още ухае на село.

Къщичките обикновено са неголеми, с белосани стени и керемидени покривчета. Около тях се разстилат дворове във всевъзможни геометрични форми – кръгли, квадратни, трапецовидни и такива, за които в геометрията няма име.

Ляте хълмовете се опасват с радост, а долините се кичат с храни, възклициват и пеят, (Псалом 64:13-14). Зиме чакалите слизат нощем от планината и почват да вият, че животът е тежък. Воят им

е пропочен като на бебе и след като загълхнат и последните трели в отговор неизменно се разнася яростен кучешки лай.

Птиците са разнообразни като цветовете на дъгата. И също толкова красиви и пъстри. Дори след като прелетните си заминат, небето никога не остава празно.

Поради сравнителната си близост с морето тук растат всякакви дървета – бадеми, които първи надяват пролетната си обежда, още докато другите дървета спят. Всякакви диви сливи, които другаде зоват „джанки“, но тук си им викат „сливи“, череши и вишни, дъхави кайсии с големината на праскови. И, разбира се, праскови – мъхнати хубавици с топла жълто-червена окраска. Сочни ябълки и тежки круши, дюли, мушмули и нар. Орехи, изправени като исполнини, свежи и сиреневи брян и черници. А също и любимите ми смокини, от които в църковния двор има поне четири сорта.

Преди си мислех, че обичам есента. След като заминах да живея на село, започнах да харесвам пролетта. След това страстно се влюбих в лятото. А най-подир ме плени и зимата.

Тук разбрах какво значат думите на Псалмопевеца *Всякое дыхание да хвалит Господа*, (Псалом 150:6). Защото тук видях как всичко що дишаш, хвали Господа.

* * *

Аз живея в църковния двор. В него има къщичка досами храма, който е посветен на свети Архангел Михаил. Живея тук, под покрива на Всевишния, (Псалом 90:1), почти от десет години. Ако зависеше

от мен, бих останала завинаги на това място, сиреч до края на дните си. Точно зад храма, откъм източната му страна се намира старо, гробище от 19 век. Там са погребани някои от предишните свещеници и техните презвитери (попагии), каквато съм и аз. В гробището има и други гробове, повечето без надпис върху надгробните плочи. Но на всички тях има знаци от християнската символика и може би това е достатъчно, за да стане ясно, че костите под тях са на християни.

Обичам това гробище! Никога не съм се бояла от факта, че живея на десет метра от него и никога не са ме преследвали страхове и фантазии, с каквито изобилстват готическите романни.

Когато обаче нашите британски съселяни Стивън и Джон (съответно шотландец и англичанин) дойдоха да помогнат да оправим гроба на отец Ангел, Веднага проявиха типичните признания на хора, възпитани в духа на тези романни. Първо дълго се мръщеха на безобидния билков чай, с който ги почерних, защото не бил като английския и „миришел на трева“, но който от любезнотът все пак изпиха. Второ, когато Джон влезе в гроба, за да придържа надгробния камък, който давамата циментираха, Стивън не спря да го нарече „зомби“, сочеще го с пръст, възкликаваше ужасено, приклекаше и се правеше, че умира от страх. Застанал неподвижно и презърнал камъка с гъвките на шотландеца, при което наистина заприлича на голямо добродушно и каменено зомби, поникнало случайно на гроба на отеца.

Аз обаче просто не мога да съвържа тези гробища с бели чаршафи, пики и тракащи скелети. Както и с английски чай. За мен те са християнски гробища, малко позанемарени наистина, но някак мили, безобидни и съвсем, съвсем български. И затова толкова ги харесвам и обичам да стоя сред тях с часове, да съзерцавам света наоколо и да се помапям в мисли за живота и смъртта. Освен мен обаче ги обичат и птиците, които пък ги използват за плацдарм, откъдето да осъществяват честите си набези над нашето или съседското грозде, но нико живите, нико мъртвите имат нещо против. Пък и да имат, едва ли могат да ги спрат...

В двора има и овощна градина, разбира се, не само гробища. В овощната градина се срещат почти всички споменати по-горе дървета с някои изключения. И понеже дворът е голям, а ние обичаме плодове, за кратко време дворът от либада, каквато беше в началото, се превърна в гора. От това най-облагодетелствани обаче се оказаха пак птиците. Излезе, че обичат да ядат почти всичко. Пиршествата им започват още напролет, когато тръгнат черешите. За да не се застояват дълго по дърветата, птиците ги унищожават с бясна скорост, а каквото остане – до ядат го великолепните златистозелени бърмбари, които тук по незнание наричат „майски“, но всъщност носят името „златки“. Златките са много красиви, дебели и шумни. Когато прелетят над главата ти решаваш, че е минал хеликоптер и неволно се снишаваш, само за да видиш, как безгрижно блестейки на слънцето, тежко се носят към черешите.

След това е ред на кайсиите. Те са любимо





лакомство за по-малките пиленца. Знам го, защото когато ги бера, намират по тях следи от малки човъки. Не така стоят нещата обаче със смокините. Особено с първата реколта, когато плодовете са още с големината на круши. Тогава пристигат авлигите и започват методичното им изтребяване. Изяждат ги така умело, че често не можеш да разбереш, че са изядени. Отдалеч гледаш огромна смокinya, която тежко се поклаща и решаваш да я свалиш от клона, преди да е тупнала сама. Когато обаче наближиш виждаш, че това е само обелка, а сърцевината липсва, изядена още миналия вторник. И докато се усетиш, почти цялата първа реколта изчезва, а авлигите доволно бълбукат, скрити в листата на големия орех. „Бълбукат“ защото така звучи песента им. Или, ако предпочитате, бойният вик. Наподобява безобидното и сладко бълбукане на планинско поточче. Кои га знае, че съществата, които издават тези невинни звуци, са толкова лукави!

Сетне пиршествата продължават с бадемите. Там главни герои са кълвачите и сойките. И тук се използват същите методи за заблуда на противника. Отдалеч гледаш прекрасни едри бадеми, но когато ги наближиш, в почти всички зеят дунки, в които пък няма нищо. Добре, че бадемите се втвърдяват по някое време и вече не са толкова лесна плячка. Само че малко от тях стигат до биологичната си зрялост.

Накрая остава орехът. Той е последният птичи бастон преди зимата. Опушташ го без да им мигне окото. От него ядат всички. Но най-интересни са кълвачите в комично партньорство със синигерите. Неотдавна например станах свидетел на следната сценка:



Един кълвач кацна на ореха и почна да си пробива орехче. Още при първите удари с човката долетяха три синигера и заеха стратегически позиции близо до него. Кълвачът продължи усърдно да се труди над насыщния си орех и най-после го проби. Тогава синигерите започнаха масцирана атака. Един прелетя ниско над главата му, а друг му изскочи изненада! Кълвачът обаче продължаваше невъзмутимо да се угоща. Накрая третият синигер, загубил търпение, почти се приземи върху главата му, с което тока го стресна, че го принуди скоростно да се отстреля в неизвестна посока. Тогава

синигерите се заеха с пробития вече орех...

Както е тръгнало, ще речете, че в нашия двор освен гробища, овощна градина, птици и дебели бръмбари няма друго. Развайтте се, че е така, защото иначе ще прочетете за круиза след година. Все пак ще Ви разкрия, че при нас всъщност има много повече неща от гробища и дебели бръмбари, за които мога да Ви разкажа, но няма да е този път.

* * *

Малко след като се заселихме на село, започнахме активно да опознаваме селската



действителност. Тук ритъмът на живот е съвсем различен от градския. Спокойни утрини, напоени със свеж планински въздух. Лениви обеди, когато селският шум секва за известно време, дремливи следобеди, в които дори птиците притихват за малко и прекрасни вечери с пурпурни залези. Нощите са изпълнени с мир и тишина, накъсвана понякога от комешки серенади и кучешки лай, или пък от крясъците на кукумявките, излезли на нощен лов. Наг тъмните и полегати склонове на планината се появяват звезди, а през ясните нощи се вижда дори Млечният път. В зависимост от сезона Луната се озовава ту кацала на върха на

кипариса, ту заплетена в клоните на ореха.

Човек просто няма как да остане безразличен към спокойната, ведра и невероятно сладостна красота на провинцията, където светът наоколо не препуска в галоп, а е очарователно застинал като капчица роса върху листенце на роза.

Струва ми се, че на този свят има прекалено много шум, който пречи на човека не само да чуе вътрешния си глас, но и да го идентифицира сред множеството други гласове, които не са негови. Да чуе Божия глас, който трудно се чува в условията на неистовия културно-технологичен шум на цивилизацията. Едва в морето на провинциалното безвремие човек излиза от времето и ясно почва да съзира вечните ценности, нашепвани от неземния божествен глас, който иначе през цялото време, макар и тихо, е звучал в сърцето, но е оставал нечут...

* * *

Предимството да живееш в църковния гвор е, че можеш да отиваш в храма когато и колкото пъти желаеш. Храмът се превръща в твой дом, където гори когато е студено, е все така уютно и на душата ѝ е добре. Обичам богослуженията. Всеки път, когато свещеникът каже „Благословен Бог наш“ сърцето ми трепва. Може службата да е дълга, може да е тежка и великопостна с множество молитви и поклони, може ужасно да ми се спи или да съм смъртно уморена, обаче началото ѝ винаги ме изпълва с непонятна радост и тихо въодушевление, а краят – с удовлетворение.

Дните преминават обикновено в служби и обработване на градината. Енорийският

живот не е така динамичен както в града и остава време човек да почете.

Социалните контакти не те натоварват, защото са точно толкова, колкото се полага да бъдат на подобно идилично място. Местните хора са спокойни, по селски откровени и непресторени и ако имаш време да ги слушаш, могат да станат доста приказливи. Те са свикнали със селския пейзаж и често се чудят на нашия типично градски възторг от баగрите на четирите сезона. Ала наистина човек не може да остане безразличен към ефирната красота на пролетта, която пристига с колесницата на йожния Вятър и покрива всичко с нежно зелен воал, с огнената жар на лятото, караща въздуха да трепти, с палината от цветове през есенните дни и девствената белота на планината, загърната в одеждата на зимата. И как след всичко това да не отвориш сърцето си и да не възкликнеш заедно с Псалмопевеца: *Колко са многобройни делата Ти, Господи! Всичко си направил премъдро!* (Псалом 103:24)?

II.

Един ден, може би месец след нашето заселване, при нас доиде Ш. Точно бяхме свършили утринното богослужение и излизахме от храма, когато тя връчи на свещеника лист с рехаво изписан на него текст, като каза:

– Отче, скоро ще тръгнат туристите. Ето историята на храма!

Ш. се грижеше за църквата и двора преди нашето избране. Тя съобщи всичта за

туристите с мрачното задоволство, с което съобщават по телевизията прогнозата за предстоящ и неизбежен катаклизъм, който човек не може да предотврати. Нещо като „скоро ще забвали сняг и виелиците ще затворят пътищата“, от което оставаш с впечатлението, че избива краят на света и всички сме обречени. После добави, че селото и храма са сред предпочитаните дестинации на туроператорите, занимаващи се със селски и морски туризъм. Практиката била, когато групите доидат в селото, част от хората да посетят някоя по-кокетна къщичка, където да се запознаят с малко от българската етнография и с доста от местната кухня. Другата част пък избива в храма, където изслушвала разказите на екскурзоводите за историята на църквата и после двете групи се разменяли.

След което се събирали отново, за да отидат заедно при кметицата, където изслушвали съдържателна лекция относно миналото и настоящето на селото, задавайки множество въпроси. Ш. не беше сигурна какви точно били въпросите, но каза, че чужденците проявявали жив интерес към туземците и начина им на живот и много се раздавали.

След като сподели всичко това, Ш. си отиде и ни оставил да се мръщим в недоумение над рехаво изписан лист, откъдето трябваше да се запознаем с историята на храма та каква, каквато вече я знаехме отпреди, само че написана с известен патос.

Няколко дни по-късно почнаха да пристигат самите туроператори. С вид на стари познайници те възложиха доверяваха, че на тази и тази дата ще доидат техни туристи и питаха може ли да бъдат приемни. Ние отвръщахме, че може,

очаквајки със смътно любопитство гамата на първите групи.

Междуд временено се оказа, че туристите и туроператорите са в различни категории. Имаше такива, които водеха групи от почиващи на морето руснаци, германци или англичани и които посещаваха организирано селските забележителности; имаше също и самостоятелно пътуващи туристи, които пристигаха при нас с максима от Сънчев бряг или Несебър. Но най-многоброини бяха туристите, извършващи околосветски пътешествия. Те пристигаха на борда на суперлуксозни круизни кораби, високи колкото седем етажни сгради, които акостираха недалеч от пристанището в Несебър. От тях туристите слизаха на брега със специални лодки, защото беше изключено кораби с подобни размери да влязат в плиткия порт на старинния град. След като туристите стъпеха на пристанището, ги поемаха българските им екскурзоводи и с автобуси потегляха по маршрута, определен от техните и наши туроператори. Понякога предпочитаха да разгледат само шумните и пъстри Несебър и Сънчев бряг, откъдето си тръгваха с надути глави и множество дрънкулки. Друг път пътуваха из селата в близост до крайбрежната част. Ала често навлизаха малко по-навътре и тогава се озоваваха при нас или в някое от съседните села. В зависимост от желанието си, както вече казах, разглеждаха селските къщи, църквата или пък фермата за щрауси в съседното село, когато искаха нещо „по-така“. (Да си призная винаги ми е било интересно как австралийците гледат на посещенията при щраусите, но все забравям да ги питам).

Обикновено нашите екскурзоводи, които приграждаваха туристите, винаги се държаха нахакано и безцеремонно, както

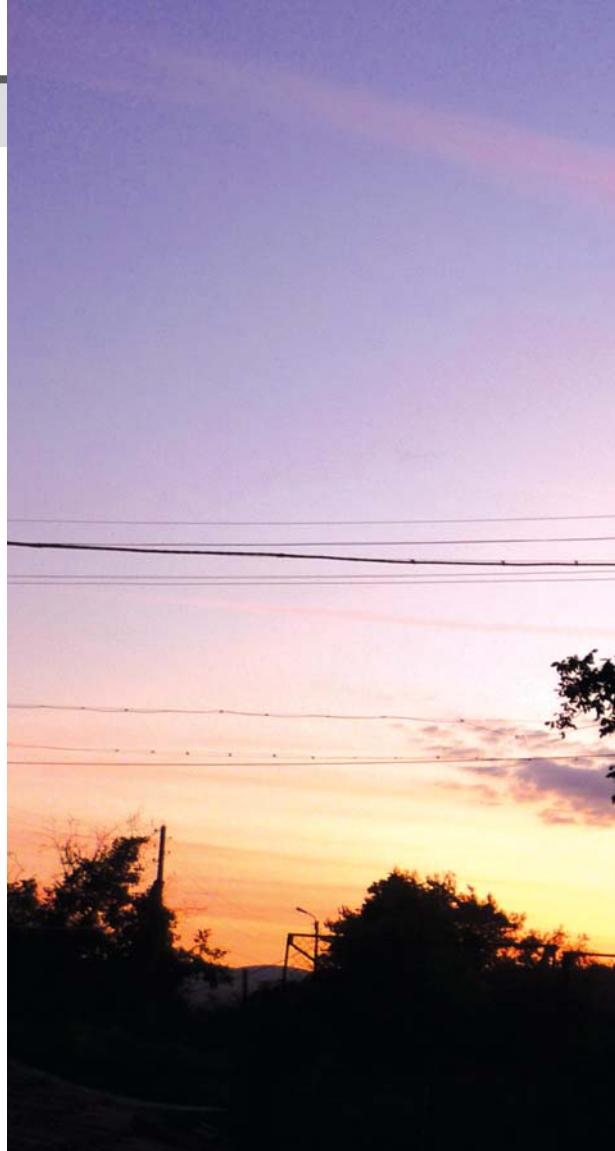
обикновено се държат екскурзоводите. За тях туристите бяха обиче, на които трябваше постоянно да подтикват, за да не се заплесват тук и там. Трябва да призная, че когато пристигаха по-малките групи от летуващите на морето, общо взето турите минаваха спокойно. Хората влизаха в църквата, правеха по някоя снимка и палеха свещи, докато екскурзоводите се държаха щодене прилично и тихо им разказваха по нещичко за храма или селото. Почти винаги туристите задаваха въпроси и на свещеника, който, застанал в ъгъла, търпеливо задоволяваше любопитството им.

Когато обаче на посещение изваждаха туристите от круизите, нашите екскурзоводи (различни от тези на летуващите) слизаха царствено от големите автобуси с вид на конкистадори, стъпили на мексиканския бряг и очакващи да видят полуголи диващи. Горе-долу същото беше и отношението им към нас – като към индианци, които за шепа мъниста биха се покатерили на близката палма, за да им наберат kokосови орехи и на които е простено, че не го правят, само защото наблюдо нямаше палми. Отношение, което, за жалост, прихващаха и самите туристи и които често пъти дори не ни забелязваха, улеснени да слушат екскурзоводите си.

Трябва да призная, че дълго време не направихме нищо, за да променим това положение на нещата. Посрецахме ги любезнно, групите влизаха в храма, екскурзоводите се разполагаха като шерифи в бар и почваха да рецитират като грамофони историята на църквата и селото, както и да разсъждават за това що за Вяра е Православната. Понеже и

гвамата със съпруга ми говорим английски, разбирахме Всичко, което говореха, но никога не се намесвахме. Туристите кимаха с хладна учтивост, задаваха по някой въпрос, правеха снимки на иконите и излизаха на двора. Ние оставахме в опразнения храм, изпълнен с аромата на парфюм, със смътното усещане, че нещо не е наред, без обаче да можем да определим какво.

Това продължи близо година. Когато отново настъпи сезонът на круизите, решихме да подгответим един текст, в който да напишем някои по-интересни неща за храма и Православието и да предоставим тази информация на екскурзоводите. Тъй като се случваше понякога да отсъстваме, а в това време да изват групи, един ден оставих подгответия текст на П., която беше клисарка към храма, за да го предаде на нашите гидове. П. е добра женица, но е ужасно разсеяна. В наше отсъствие се е случвало да си тръгне, оставяйки мивката на двора да тече и след три дни да се сети и да ни телефонира, че кранът бил заял. Или пък да забрави кога трябва да се подгответи за изповед и причастие и да пропусне целия пост. Често пъти, когато премина храма, събира боклука на купчинки, които после забравя да изхвърли. А един ден надмина себе си, като си тръгна, без да заключи храма, защото си забравила ключовете у дома. Лошото беше, че забрави да предупреди по телефона и нас, докато бяхме в съседна енория или поне да ни изчака и понеже беше някакъв празник, хората сами влизали в храма, падали свещи и си излизали. На път за Вършица видяхме няколко групи от поклонници да напускат църковния двор и бяхме леко озадачени, че те някак заговорнически се усмихваха и ни поздравяваха, успокоявайки ни, че „били оставили Всичко в ред“. Какво беше изумлението ни, когато видяхме, че



църквата беше широко отворена и вътрешня свещи! От П. обаче нямаше и следа.

Така че, когато ѝ оставих текста със заръката да го предаде на екскурзоводите, тя най-старателно го прибра и напълно забрави за него. Три пъти ѝ напомнях да им го остави и всеки път П. забравяше да им го даде. Накрая се примирихме, след като видяхме, че тя няма да свърши работата и решихме сами да им го предадем при следващия круиз.

Обикновено при своите посещения екскурзоводите говореха на туристите



за това кога било създавено селото, как била построена църквата и защо била вкопана в земята. (Храмът е построен в 1856 г., по времето на турското робство). Любима тема на една екскурзоводка беше шаранът по Никулден, а на друга – агнето по Гергьовден. Тези кулинарни илюстрации на Православието често бяха приемани от туристите със снижодителен смаях, но след това неизменно прочитах в очите им как уважението към нашата Вяра значително отслабваше. Тук е мястото да споделя, че повечето екскурзоводи – и мъжете и жените – говореха за Църквата

и Вярата високомерно и с пренебрежение, като използваха доста шеговити изрази, а една от тях дори заяви, че по празник в православните храмове наставал голем купон (*big party*) и истинска веселба (*real fun*), защото след служба се слагали големи трапези и хората хапвали, пийвали и се веселили.

Затова е лесно обяснитъм фактът, че с всеки изминнал ден нашето негодуване и раздразнение растеше, докато се чудехме как делкатно да им внушим, че така не бива да се говори за Православната Вяра, при това в присъствието на свещеника,

без значение дали казаното е вярно или не. Самата идея за листа, който бях подготвила за тях, сега ми се виждаше нелепа проява на младежки ентузиазъм, защото с горчивина установих, че дори да им го дам, никой от екскурзоводите нямаше да си направи труда да го прочете.

Един ден пак имахме посещение. Групата беше голяма и изпълни целия храм. Водеше ги С., с която сега сме в отлични отношения, но която тогава не познавах. С. е от най-намаханите екскурзоводи, които съм виждала. Има дрезгав глас, безпардонно поведение и обикновено се отнася с туристите като с пълни олигофrenи. В нейно присъствие достолепни американци на по 60-70 години се държаха като срамежливи девици, за да избегнат камшика на острия ѝ език, тъй като тя никак не се стряскаше от това, че са чужденци и често ги „благославяше“ типично по нашиенски. Обикновено, когато раздаваше команди, езикът ѝ представляваше цветиста смесица от англо-български, която звучеше примерно така: „This way (мини оттук), бунак таќъв!“ или: „We are late (закъсняваме), щурчо!“ докато американците културно ѝ се усмихваха.

Когато групата влезе в храма и всички притихнаха, С. самоуверено започна изложението си, докато ние с отецата тихо застанахме до масата със свещите. Стисната в ръце папката с маршрута на туристите, тя говореше бързо и самоуверено, с добре премерени паузи, използвайки ефектни ораторски похвати. Въпреки това аудиторията не беше особено впечатлена, защото С. не знаеше кое наистина интересува хората. Грешката на повечето екскурзоводи е, че или нямат идея за това, кое наистина би заинтересувало туристите или пък

как га представят това, което говорят по начин, по който, въпреки привидната безинтересност за аудиторията, все пак да успее да събуди любопитството ѝ.

Тя смело разсъждаваше за някои разлики между проместните и православните, като разликите, така както ги представяше не бяха в полза на вторите за това колко хора избрали на църква, как празнуваме църковните празници и други такива. После се отнесе в битовизми от църковен характер, които са последното нещо, което е редно да чуват далечни на Православието хора. Не че някои неща не бяха верни, но представяно с толкова присмехулен тон, всичко почваше да звучи гротескно. Ние с отецата все така стояхме и мълчахме. Аз едва сдържах възмущението си, докато в един момент С. не подхвана темата за надписите върху църковните стасидии. Тази практика – да се слагат надписи върху стасидиите с името на притежателя или дарителя им – и без друго в миналото е била сама по себе си достатъчно противна и уродлива, но да се представя като памет изобщо на Православието вече ми дойде в повече. Освен това в нашия храм нямаше и никога не е имало подобни седалки с надписи, така че привеждането тъкмо на този детайл определено беше излишно. Ала именно това се оказа каквато, която преля чашата. В този момент неочаквано и за самата мен, направих нещо, което колкото и да се стараеш, нямаше да намериш като положителен пример в учебниците за добро възпитание. Изведнъж чух себе си с висок глас да казвам на английски: „Това са глупости!“.

Изумена, С. рязко спря и се огледа, а в това време всички погледи в храма се насочиха към мен.

следва продължение



*Десислава
Панайотова е
родена през 1971 г.
в София. Богослов,
специализирала в
Кеймбридж, Оксфорд
и в американски
университети.
Директор на
Центъра за
религиозни
изследвания и
консултации „Св. св.
Кирил и Методий”
към едноименния
столичен храм.
Главен редактор на
официалния сайт
на Българската
православна църква.
Майка на две деца.*

Да умеем да чакаме

**Интервю
с Десислава Панайотова**

ДАРИЯ ЗАХАРИЕВА

Откъде започна интересът Ви към борбата със секти? Защо тази битка се превърна в ежедневие за Вас?

Интересът ми към различните религиозни общности е дългогодишен. Темата ме занимава още от ученическите ми години, защото съм имала познати, попаднали под влияние на секти. По-късно моят интерес ме насочи към историята на различните религии. Така разбрах, че те имат много отделили се сектантски общини, течения, в които аз години наред се опитвах да се ориентирам.

Благодарение, разбира се, на богословското ми образование започнах да изграждам по-ясна представа за многообразието на религиозните форми в човешкия живот. По-късно, във връзка с доктората, който направих, позиционирах своя интерес в тази ниша – инославните и иноверни общини в целия свят. Изводът, който направих за себе си, е свързан с идеята, че всички хора търсят Бога и всяка религия е един повече или по-малко искрен опит за богопознание. Но деформациите и проблемите възникват в човешкия живот, когато определени хора имат неблагополучието да попаднат на неточното място и при неточните хора по своя духовен път, защото спекуланти има и в сферата на религията. Това в крайна сметка довежда до социален, не само до личен проблем. Избрах да се занимавам с него професионално, защото решаваш за мен е мотивът да мога да помогна със своите знания и опит. Общувала съм с много хора, които са изпаднали в такава ситуация на зависимост.

Свидетелстването за истината за мен, като православна християнка, е основен дълг. Така се съчетаха няколко елемента: личният ми път, интересите и професията ми. Може да се каже, че интересът ми към сектантските общини е следствие от интереса ми към личностните търсения и самоопределянето на всеки човек в процеса на търсене на отговори на дълбоките духовни въпроси.

Често ли Ви търсят хора с различни проблеми?

Да, постоянно ме търсят. Обаждат се или идват на място. Пишат и от чужбина по електронната поща. Всеки очаква помощ в един много деликатен и труден процес, какъвто е духовният път на човека или на отделното семейство. Има семейства, които вече три години идват на консултация, за да преодолеят един или друг проблем. И преодоляването на проблемите, особено на децата, които са зависими от гадена сектантска общност, ми носи голяма утеша и нова мотивация да продължа работата си в тази сфера. Наскоро ми се обади семейство възрастни, достолепни хора, чиято дъщеря от десет години бе попаднala в тежка ситуация, заради своя съпруг, който ѝ забранявал да работи и да общува с родителите си, тъй като е лидер на псевдохристиянска религиозна общност, а те са православни християни. Възрастното семейство добре да сподели, че той вече е променил подхода си. Благодарение на многобройните статии, които сме публикували в пресата и на това, че е усетил обществен написк, а вероятно и укора на

съвестта си. Мъжът разбрал, че се държи неправилно спрямо своята съпруга и променил поведението си в семейството. Много се радвам, когато мога да помогна на такива хора.

Споменахте деца – колко малки могат да бъдат жертвите на сектиите и сектантското поведение?

Един от случаите беше с деца на пет и шест години, принуждавани да медитират без изобщо да знаят какво правят.

Разкажете за себе си в обикновения живот. Как намерихте Вярата и защо избрахте да учите богословие?

Ako сега Ви се налагаше да избирате щяхте ли да изберете таќава специалност?

Нямам колебание по отношение на своя избор и сега. Щях да се насоча към богословието и днес. Когато завърших Средното музикално училище „Любомир Пипков“ в София ме очакваше професионалния път на пианистка. Но тогава си казах, че в Консерваторията няма да мога да намеря отговори на Въпросите, които ме вълнуват. В мой живот всичко стана съвсем закономерно. Дългото търсене и напластване в духовен план ме доведоха до Богословския факултет. В годините имахме различни преподаватели, част от тях бяха и разколници или такива, които споделят дори еретически убеждения, но все пак

смятам, че факултетът бе добро място за човек, който търси Православието и иска да го опознае в неговата същност и в автентичния му вид. Освен това, ако самите студенти имат желание, те могат добре да се образоват там и да научат много, намирайки отправни точки в редица отношения. Аз съм изключително благодарна, че това стана с мен.

След завършването си исках да работя за Църквата. Не можах веднага да намеря начина, по който да го направя, защото завърших през 1996 година, а тогава все

Всички хора търсят Бога и всяка религия е един повече или по-малко искрен опит за богоопознание.

още нямаше предмет „Религия“ и имаше сериозни проблеми в българската църква. Но разбира се, нямаше смисъл да се чака и бездейства. Посветих времето си на изучаване на езици, живях три години в Белгия и бях на две кратки специализации в Англия, които ми помогнаха да напредна в личен и научен план. Когато се завърнах в България започнах да преподавам „Религия“ в четири столични училища. Познавам спецификата на преподаването на този предмет, зная колко е трудно и затова сега се старая да помогам на Светия Синод в неговата целенасочена стратегия за въвеждане на предмет „Религия“ в задължителната подготовка на българските деца и ученици. Извън работата съм обикновена жена, имам две прекрасни дечица, за които полагам много грижи и се старая да



направя всичко за тяхното възпитание и образование. Разбира се, живея при много напрежнат ритъм, но се чувствам удовлетворена, защото успявам да служа и на Църквата, и на родината си. Опитвам се да се придържам към примера на нашите майки и баби, които знаеха как да съчетават професията с най-важната роля за една жена – да бъде добра майка и да не жертвава вниманието към децата заради други приоритети, колкото и важни да са те.

„Вероучение“ или „Религия“, кое наименование да предпочетем? На какъв етап достигнаха преговорите с държавните институции?

Аз предпочитам да използвам наименованието „Религия“, защото то е придобило граждансвеност в Европа и е част от българските и европейските образователни нормативни документи. Освен това Църквата предлага то да има профилни под-наименования, например: „Религия-Православие“, „Религия-Римокатолицизъм“, и т.н. Преговорите с различните държавни институции продължават повече от 19 години. През последните 3 години те текат без никакво прекъсване. Въпреки трудностите, смятам, че ще приключат успешно. Забавянето, според мен, е свързано с излишно

презастраховане от страна на нашите политици. Те се страхуват да не би някой да ги обвини в липса на плурализъм и демократичност, ако приемат въвеждането на предмета. Но Въсъщност Концепцията на СВ. Синод е представила отстояването на интересите на всички деца в България. Вярвам, че здравият разум все пак ще наделее, защото и управляващите виждат, че децата ни буквално загиват духовно и физически. Няма друг начин за тях реално да обърнат цялостното си светоусещане, ако не им се предостави възможност да се запознаят с християнските ценности по начина, по който Църквата предлага – на конфесионален принцип, защото самият е истински носител на духовно

и нравствено преобразяване. Чисто моралното, абстрактно обучение по религия в етично-философски план не носи очакваните резултати. Доказано е, че конфесионалният подход дава най-добрите нравствени резултати, към което Църквата се стреми. Време е децата ни да излязат от този период на тотална криза и духовна безпътица и да намерят своята опора в посланията на съответните вероизповедания.

Още колко може да се чакат резултати, свързани с преподаването на предмета „Религия“?

Времето, което измина, ме кара да гледам към проблема по различен начин и ще отговоря така: когато Господ Иисус Христос е бил на земята и проповядвал, Неговите апостоли възприемали сумите му за наближаването на края на света твърде букално. Те не можели да чакат. Искали веднага да бъдат с Него и да вкусят от нетленната радост на вечността. Вероятно си мислели, че са готови за това и че точно така ще е Божията воля. Но не са доживели края на света. Казвам всичко това, защото в перспективата на религиозното образование и неговото огромно значение за днешното българско общество ние драматизираме отношението си. И това е напълно обяснено. Проблемите с възпитанието, поведението и мирогледното изграждане на нашите деца са изключително сериозни. А знаем, че когато мирогледът на децата не е стъпил на здрава основа и е бездуховен, в зрялата им възраст той им донася твърде тежки проблеми – духовни и житейски. Въпреки, че този въпрос е много

драматичен от гледна точка на бъдещето на България, трябва да умеем да чакаме. Не е лесно да работиш в тази посока, за тази кауза, понякога да ти изглежда, че тя не се развива и да продължиш да се бориш за нея. На всички ангажирани с темата ни се иска проблемът бързо да поеме в правилната посока към разрешаването си. Но мисля, че трябва да надмогнем личната си, емоционалната позиция. Смятам, че въвеждането и наблизането на религиозното образование е цялостен обществен процес, който отнема време на българските политици да узреят и да го решат в контекста на българските образователни и културни традиции. Търпението и активната работа в една и съща последователна посока са най-добрият подход в този случай. Готова съм и трийсет години да дам за тази кауза, но тя да се случи. И виждам подкрепа за своята позиция в примера на българските възрожденци, които също са борели за нещо, чието реализиране или не са доживели, или се е състояло след десетилетия. Ако на тях им беше липсвало търпение, много от събитията в България нямаше да се случат по начина, по който са станали по-късно в новата ни история. Дори нашето поколение да не дочека въвеждането на религиозно образование в училище, трябва да работим без да унивадим за тази кауза, убедена съм в това.

И какво ще правим, докато чакаме?

Ще живеем вярата си, че помагаме на хората, които търсят и питат. Имаме какво да правим. Смисълът на живота ни е да подаваме ръка на другите. Църквата нямаше да съществува без апостолската приемственост, без приемствеността,

идваша от апостолските ученици до нас и без тяхния пример. Ако нашите предшественици не бяха живели, за да помогат на ближните и на хората извън Църквата, нямаше да има живо християнство. Примерът на християните преди нас е точно такъв – направили са Всичко Възможно, което е било по силите им, за да послужат на Твореца и на хората. Нека според силите си да повторим примера им, независимо че резултатите в момента не ни задоволяват. Но все пак дългосрочните усилия не могат да не дадат резултат, защото Бог поругаван не бива. Това е Вярата, която ме крепи.

Помага ли държавата на Центъра за религиозни изследвания и консултации?

Да, Виждаме помощ и разбиране в лицето на много политици, които миляят за духовното здраве и за доброто бъдеще на нацията ни. Центърът за религиозни изследвания и консултации „Св. св. Кирил и Методий“ функционира вече от три години. Принципите, зад които застъпва Центърът, са нужни на обществото и в това се убеждавам в процеса на общуването ми с пострадали, с журналисти, общественици, държавни служители, депутати.

Запазихте ли идеалите на младостта си? Как се съхранявате от тъгата на битието?

Човек може да изгуби идеалите си само ако тези идеали са центрирани около собствената му личност. Тогава те са свързани с преходни, чисто човешки и земни неща. Но когато човек Вярва в истината, в Бога, в любовта и иска да служи на Твореца си, и в най-тежките

моменти на живота си намира подоб за радост – нетленната радост, която изпълва човешкото сърце от благодатта на Светия Дух. В този смисъл, въпреки опита, който се трупа през годините и многото разочарования, които съм изпитала от хора и процеси в страната ни, мога да кажа, че не съм изгубила идеалите си ни най-малко. Не изгубих своите убеждения и Вяра. Стремя си никога да не изгубвам Вярата си, защото това би означавало да обърна гръб на своя Създател.

Мечтите и ентузиазма, с които живяхме като студенти, не получиха своята максимална реализация – да, това е факт. Но, въпреки бавните темпове на възраждане на църковния и обществения живот в България, процесът вече тече и е необратим. Очевидно има едно спояване на православната общност и сигурно то се получи заради проблемите, които преодоляваше Църквата през годините. Има увеличаване на действащите и активни свещеници и засилен диалог между най-висшата юерархия и миряните в Църквата, казвам го от личен опит. Смятам, че българските архиереи са много отворени за мнението на обикновени хора като мен. И това е промяна, която стана пред очите ми през последните години. Например Църквата чу гласа на миряните си и инициира създаването на свой интернет сайт. Беше изгответа и катехизаторска стратегия, разгледани бяха въпросите за светското образование и религията, както и много други теми. Архиереите търсят и са все по-отворени за мнението и съдействието на миряните по всички важни въпроси, касаещи Църквата и съвременното общество. В Светия Синод ежедневно пристигат стотици писма. Сесиите на архиереите

са много натоварени и на всяка една от тях те разглеждат поне 50-60 въпроса. Разглеждат се и различни предложения от средите на бизнеса, политиката, научните общиности... Наясно съм, че малко се знае за синодалните заседания, поради тяхната специфика. Но искам да подчертая, че нищо, за което Висшият клир е бил потърсен, не е оставено без разглеждане и вниманието на патриаршеско или синодално ниво. Когато е нужно да се вземе решение, Светият Синод се допитва до съответните експерти, в чийто мнение и съвети сеслушва и оформя своето синодално становище на базата на споделяне на общо мнение. За мен този процес, който съм наблюдавала пряко, е доказателство, че Църквата е най-демократичната общност в света, по думите на проф. Димитру Станилов.

Стигнахме до темата за медиите и Църквата. Има ли добър диалог между вие и страните, според Вас?

Проблемът е в това, че медиите винаги много бързат и искат отговорите си „сега“. Те са динамични структури. И точно тук се получава сблъсък в стила на работа на Светия Синод, която изисква и отнема време. Сещам се за последната гукусия, свързана със сурогатното майчинство. Медиите търсят позицията на Синода, но те задават въпроса на 15 октомври, а Синодът има заседание на 28 октомври. Този въпрос не е разгледан и той не може да бъде осветлен от страна на един или друг митрополит, защото позицията трябва да бъде обща. По сериозни въпроси трябва да бъде взето официално становище от целия Синод. Но медиите бързат, без да разбират, че

в Църквата всичко се случва съборно, обмислено и внимателно и това е голям плюс. Бързането не е най-добрият подход за достигане на правилни решения, когато се касае за изключително значими въпроси от социален, личен или духовен порядък. Тук има несъответствие между стила на работата на медиите и Синода, когато се касае за важни и актуални теми. Същевременно, спомняте ли си, че по време на сблъсъка между виетнамските концепции за религиозното образование Светият Синод съумя в рамките на три дни да свика пресконференция, което е пример за гъвкавост, според мен. В Църквата има и динамика, има и спокойствие и последователност. Медиите все пак трябва да знаят, че отговорите, които чакат от духовниците, не могат и не трябва да бъдат прибръзано изказани и да изразяват просто лична позиция. Стремежите са към сериозна обективност, към истина.

Какво ще пожелаете на списание „Свет“?

Желая на екипа и на всички читатели много духовна сила и опит. Бог да Ви укрепява да помогате и на другите хора да открият смисъла на живота, защото ежедневието на модерния човек изглежда лишено от смисъл. Неговият живот е лишен от сърцевината си: вертикалното самоопределяне. Хората днес се препъват най-често в опита си да надскочат злободневието и не успяват да се посветят на значими, непреходни ценности и каузи. Желая Ви да помогате на хората отново и отново да преоткриват Божия образ в себе си. ■



Борислав Цеков
(р. 1972 г.) е
политик, народен
представител
(2001-2005, НДСВ),
автор и вносител на
действащия Закон за
вероизповеданията,
както и на много
други закони; лидер на
партия Новото време.
Главен секретар
на Омбудсмана на
Република България.
Основател на
Института за
модерна политика.

Борислав Цеков: Състоянието на БПЦ не е по-различно от състоянието на цялото ни общество

ПЛАМЕН СИВОВ

Как стана така, че като вносител на проекта за сега действащия Закон за Вероизповеданията Ви обвиняват, от една страна, че нарушавате свободата на Вероизповеданията, тъй като законът признава екслеге Православната църква в България, което поставя другите Вероизповедания в неравно положение, а от друга – има православни, които Ви обвиняват, че стоят твърде либерално по отношение на появилите се напоследък предложения за рестриктивни мерки срещу сектите?

Всеки има право на свое разбиране по Въпроса. Мое то е, че твърденията, че БПЦ е „прибилигерована“ по отношение на останалите Вероизповедания са несъстоятелни, а понякога дори злонамерени към православието. Към исканията, които се чуват тук и там за ограничаване на регистрацията на евангелистки, нетрадиционни и нови религиозни деноминации трябва да се отнасяме с голяма предпазливост. Всяка религия смята себе си за единствено истинна и изключителна. Това е Въпрос на Вяра. И в този мисъл разбирам тревогата на някои православни среди за т. нар. „секти“. Но трябва да сме наясно, че в България не живеем само православни и освен това съвременната демократична държава е светска. Всеки човек има право да изповядва религията, в която вярва, или пък да бъде атеист без държавата да му пречи, освен ако, казано най-общо, нарушаща правата на другите. За Божията истина БПЦ трябва

да се бори със слово и пример, а не като иска държавата да въвежда забрани и ограничения за другите Вероизповедания. Това важи и за отношението на всички други деноминации към БПЦ.

Зашо станахте вносител на този законопроект? Каква е Вашата лична мотивация?

Законът за Вероизповеданията, който внесох още в първия ден на 39-то НС, не е нико то самоцелно хрумване, нико пък резултат от нечие внушение. Политическата инициатива за неговото внасяне се базира на едно трайно разбиране за ролята на БПЦ в българското общество и за необходимостта от реална свобода на всички религии в България. Този закон беше важен знак за волята на новото мнозинство през 2001 г. да се прекрати държавната намеса в делата на БПЦ, която намеса беше стигнала до скандални мащаби при управлението на Иван Костов и Стефан Софиянски. Иначе още в началните години на предизвикания от правителството на Филип Димитров през 1992 г. разкол бях част от онези обществени и студентски среди, които правехме живи Вериги в защита на манастири и храмове в Софийско, Търновско и Плевенско от попълзновенията на разколниците, пишехме протести до тогавашния кмет на София Янчулев и сигнали до прокуратурата и до международни институции в защита на Църквата. По-сетне, като председател на Асоциацията на младите юристи, още

през 1999 г. предложих на Вниманието на Светия Синод на БПЦ идеята за нов закон за Вероизповеданията. Влизането ми в парламента през 2001 г. даде възможност тази идея да се осъществи с подкрепата на Светия Синод, на тогавашния премиер Сакскобурготски и на широката общественост. Повече от 150 хиляди души се събраха в подписката в подкрепа на проекта, събирана в православните храмове.

Мислите ли, че православната общност има единна и убедителна позиция по отношение на изповеданията в България? Харесва ли Ви това, което четете и чувате по медиите?

Състоянието на БПЦ не е по-различно от състоянието на цялото ни общество – объркано, проядено от профанизация, пропито от леност... Затова и отношението на много хора към БПЦ е толкова противоречиво или даже негативно. Много често обаче хората смесват отношението си към отделни личности или техни прояви, с отношението към институцията. Аз самият не одобрявам много неща в поведението на висшия клир. Като започнем от това, че има хора, които просто нямат нужните качества или пък са носили пагони под расото. Или пък такива, които крият нездрави бизнес интереси под църковните си обежди. Но това не може да е причина за заклеймяване на Църквата въобще. Искрено се надявам по-новите поколения духовници да променят нещата.

Защо според Вас е важно православните да осъзнайт значението на свободата на Вероизповеданията?

Защото не живеем в мрачното средновековие. И България е държава на всички свои граждани без оглед на етнос и религия.

Имате ли позиция по дебатите около религиозното образование в училищата?

Още през 2003 г. на една дискусия по тази тема в Богословския факултет подчертях, че подкрепям въвеждането на религиозно образование в училищата, но при положение, че родителите ще могат свободно да решават две неща: първо, дали да запишат детето си в такива часове; и второ, какво Вероучение да посещава детето – православно, католическо, мюсюлманско и пр.

Ще припомня Конституцията, за онези, които рядко или въобще не я четат. Чл. 37, ал. 1 повелява:

„Свободата на съвестта, свободата на мисълта и изборът на Вероизповедание и на религиозни или атеистични възгледи са ненакърниими. Държавата съдейства за поддържане на търпимост и уважение между Вярващите от различните Вероизповедания, както и между Вярващи и невярващи.“

Това е не просто наша конституционна норма, а и безусловен международен стандарт за правата на човека. ■



РАЖДАНЕТО ЗА НЕПОКЛАТИМОТО ЦАРСТВО

Архимандрит Софроний (Сахаров) е добре познат на българския читател с основните си съчинения: „Св. Силуан Атонски”, „Ще видим Бога както си е” и „За молитвата”.



„Рождането за непоклатимото Царство” е сборник от статии и архивни материали, съставен след неговата кончина. Включените текстове отразяват преди всичко вижданията на автора в областта на християнската антропология.

поръчайте онлайн от shop.pravoslavie.bg

Секма иʌи

Журналистическо разследване
на СВЕТОСЛАВ ПЕНЧЕВ
за организацията „Мастери скул“
(Майсторска школа)



пира~~ми~~да



Интернет-страницата на организация, наречена Школа по Майсторство (МАСТЕРИ СКУЛ): на пръв поглед хора като всички други, търсещи някакви нови изживявания. Организират си семинари, екскурзии, курсове по изучаване на някакви есенции и кристали, гори си имат и свое духовно учение. Кой знае защо обаче никъде не се намират имена на хора, които стоят зад организацията, няма и адрес на офиса им. Единственото, което са оставили, са дъва мобилни телефона за контакти. Не е ясно защо тези хора са толкова помайни и не обявяват в сайта си местонахождението си, не е ясно и какво в действителност извършват и какви са целите им.

* * *

Разглеждайки сайта на Школата по Майсторство, откривам и някакви продукти, които се продават, но не се срещат в търговската мрежа. Както по-късно разбрах от Людмила Саздова – един от шефовете на организацията – шишенцата съдържали някаква енергия с вода и масла. В разговор с Въпросната госпожа по телефона разбирам, че съдържанието на шишенцата се впръсква във въздуха, за да настрои човека за определено състояние на медитация.

Людмила Саздова:

– Това са помощни средства и материали, с които се издига вибрацията, когато човек се стреми към това, и това са инструментите по пътя.

Журналист:

– А можете ли да ми кажете това нещо пие ли се или се вдишва и как действа?

Людмила Саздова:

– Не. Най-общо с него се пречиства пространството. С това, когато работите, ако имате духовни предпочтения и практики и медитации, много по-лесно се наблиза в определени състояния, но това е енергия.

По-нататък разбирам, че тези есенции, наречени Елембел и Еленвил, гори можели да лекуват. Те обаче не били изпитани медицински, а нямало и как човек да си ги закупи от обикновена

аптека, просто защото продуктът не е лицензиран, следователно продажбата му е нелегална.

Журналист:

– Това в шишенцата някаква течност ли е?

Людмила Саздова:

– Точно така, тя е с пулверизатор.

Журналист:

– Значи се впръсква във въздуха, така ли да го разбирам?

Людмила Саздова:

– Да. Между другото, много от нашите хора лекуват децата си с това, когато става дума за ангини и вирусни заболявания...

Журналист:

– Искаме да кажете, че това е медицински изпитано средство?

Людмила Саздова:

– Не. Не е медицински изпитано средство, поради една много проста причина, че няма кой да го изпита...

Журналист:

– Няма ли го в търговската мрежа, например в аптека или друг специализиран магазин?

Людмила Саздова:

– Не. Няма го.

Журналист:

– А мога ли да си го закупя отнякъде?

Людмила Саздова:

– Да, можете да го закупите от нас.

Журналист:

– На каква цена?

Людмила Саздова:

– Седем лева е!

Същите дами и господа от Школата по майсторство организирали курсове, екскурзии и семинари. И докато шишенцата с неизвестните течности са само по седем лева, екскурзиите са значително по-скъпи, семинарите и курсовете също са платени. От един такъв семинар избирам по 100 лева на човек само за гвадни. Сами можете да си представите за какви суми може да се говори, след като на семинарите и на екскурзиите организацията събира около 50, че и по сто човека.

Журналист:

– В сайта Ви Виждам, че провеждате и някави екскурзии, семинари и курсове. Може ли да ми обясните малко повече за тях, какво представляват и каква сума трябва да внесе човек, за да участва в тези мероприятия?

Людмила Саздова:

– Миналата година на човек беше осемстотин лева всичкото, семинарите и курсовете бяха в

България и В Гърция. Но това беше миналата година...

Журналист:

– А сега колко ще струва?

Беше ни съобщено, че някъде в Рила има място, на което съществува потенциал за активиране на многоизмерен портал, в който се намира Тронът на Възнесението. Бяхме водени от Виолетовия огън на Сен Жермен и Аметистовия

на Бейнса Дуно.

Цитираните текстове и използваните снимки са от закритата вече интернет-страница на движението Мастери Скул.

Людмила Саздова:

– Мисля, че ще бъде някъде от този порядък... Ако имате мерак да се занимавате с такова нещо, елате на този курс за кристалите.

Журналист:

– Някави пари струва ли този курс?

Людмила Саздова:

– Да, струва. Сто лева е и е гвадни. Дават се материали, има определени схеми и начини на работа. Всичко това Ви се предоставя.

* * *

Парите, разбира се, не се декларирам никъде. Бизнесът с екскурзиите, семинарите и разните други курсове е доста доходен. Това проличава и от сумите на другия шеф на организацията, Здравко Георгиев, който от 2006 г. не се занимава с нищо друго, освен Школата по майсторство, чийто прък създател е.

Присъствието и подкрепата на хиляди многоизмерни същности оживи

пространството, разделихме се на три групи.

Едната се изкачи на върха, другата застана под „Сфинкса”, а третата остана долу при

Трона. В определен момент групата от върха изпрати мощен лъч към „Сфинкса”.

Тези, които бяха там, го поеха и го изпратиха към Трона. Така тази мощна енергия беше закотвена на това място.

Това активира мощнния портал и Трона на Възнесението. След това всички се събрахме отново около Трона и всеки един от нас активира вибрациите на виолетовия огън за себе си и за планетата. После тези енергии бяха закотвени в Сърцето на планетата

Журналист:

– В момента с какво се занимавате, работите ли нещо друго?

Здравко Георгиев:

– От 2006 година не работя, занимавам се само с ученето.

Журналист:

– Имате ли много последователи и на каква възраст са повечето от тях?

Здравко Георгиев:

– Пътно групата е от около шейсет човека, но има и приходящи. Изват и семейства с малки деца. Участниците в семинарите са на различна възраст, но повечето са млади хора.

Журналист:

– Как Ви намират повечето хора?

Здравко Георгиев:

– Както и Вие ме намерихте, чрез сайта...

Журналист:

– Има ли никакви условия, които човек трябва да изпълни, за да участва в сбирките на майсторската школа?

Здравко Георгиев:

– Да, има. Трябва да внесете предварително сума сто лева, която се събира от всички участници, за да покрием наема на залата, в която се събираме...

Журналист:

– А къде се намира тази зала?

Здравко Георгиев:

– Нека га се видим с Вас, донесете ми парите, за да Ви запиша като участник, и ще Ви кажа...

Журналист:

**- А как га се видим, къде да дойда?
В сайта Ви няма обозначен адрес, на
които се намира офисът Ви.**

Здравко Георгиев:

**- Нека га се чуем допълнително и ще
ви кажа къде и кога да се видим.**

Журналист:

**- А организацията Ви
регистрирана ли е в Дирекцията
по Вероизповеданията, тъй като
виждам, че много от нещата, които
описвате като учение в сайта,
наподобяват ученията на някои
източни религии?**

След този въпрос Здравко Георгиев замълча, а после затвори телефона. Опитах се още няколко пъти да се съвържа с гуро то на Майсторската школа, но след провеждането разговор с него повече никой не отговори на телефона, посочен в сайта за връзка с организацията. Два дена след провеждането от мен разговори с лидерите на Майсторската школа телефоните за контакти в сайта им бяха премахнати, беше оставена само една форма за контакт, подобна на електронна поща, и нищо повече. Въпреки това намерих адреса на организацията, както и информация в кои дни и в колко часа се събират. Okaza се, че офисът на Мастери скул е частен апартамент в столичния квартал Лозенец, близо до булевард „Свети Наум“. Отвори ми мъж на средна възраст, представих се за докторант по

културология и като такъв съм проявил интерес към учението на Мастери скул. Казах, че търся Здравко Георгиев и че се интересувам от учението му.

Мъжът ми каза, че Георгиев в момента е ангажиран, но е в офиса.

Покани ме да вляза и да го изчакам в помещение, подобно на кухня, и после ме остава сам, като каза, че Георгиев щял да доиде при мен и да ми разкаже по-подробно за учението, след като приключел заниманията си, които нямаха как да отложи. След петнадесет минути в стаята влезе жена, на видима възраст около 40 – 50 години. Започна да ме разпитва какво е предизвикало интерес в мен към учението на Мастери скул и дали съм практикувал някакви езотерични учения. Отговорих, че съм се занимавал с йога и рейки, но че в било преди години и не съм бил много сериозен. Въпросната гама впоследствие се оказа ясната ръка на Здравко Георгиев – Людмила Саздова, с която преди няколко дена бях говорил по телефона. След като Саздова разбра, че се интересувам дали учението, което наподобява компиляция от няколко религии, има регистрация в съда като вероизповедание, изведнък промени поведението си и каза, че Здравко Георгиев няма да може да ме приеме, защото бил в провинцията. Попитах я как така е в провинцията, при положение, че ми беше казано друго, но Саздова ми отговори, че мъжът явно се е объркал, и ме изпрати до вратата. На излизане забелязах охранителна камера над вратата.

След като видях, че организацията развива търговска дейност, попърсих

В търговския регистър, но не открих регистрарирана фирма с такова име. Не открих и името на Здравко Георгиев, нито името на Людмила Саздова.

На агреса, на който се помещава в действителност Мастери скул, открих обаче регистрирана фирма с наименование „Скандинавиан бизнес ООД“. В регистрационната форма пишеше единствено, че е създадена 2006 година и се занимава с търговия с разнообразни стоки. Имена на собственици на фирмата не бяха упоменати. Фигурираха обаче телефоните, които по странно стечие на обстоятелствата съвпадаха с тези, които бяха оставени за контакт в сайта на Мастери скул. Същите телефони, които впоследствие бяха премахнати от сайта след телефонния ми разговор с шефа на Мастери скул Здравко Георгиев. И така, секта или пирамида е тази организация?

Красимир Паскалев, баща на един малък, привлечен заедно със съпругата си в това миниобщество, сподели пред мен тревогите си. Организацията се събирала много често във видата на сина му, заключвали се и не пускали бащата да види с какво се занимават.

Красимир Паскалев:

– С часове, по цял ден седят вътре, медитират по някакъв начин, обясняват, че подигат енергийното ниво на земята, че след Време 2012 година, както се говорело според календара на маите, щял да дойде краят на света. Синът ми и снаха ми станаха много затворени, престанаха да контактуват със семействата си. Пият някакви

билки, които той им раздава. Мисля, че в сайта им има споменати такива неща, има продукти.

Притеснителни са и някои текстове в сайта на Мастери скул, които звучат като послания за приключване на земния път, а именно: „*Експериментът приключи успешно, вземете превозното средство, наречено Възнесение и потеглете обратно към дома. Празнувайте свободното си завръщане – ездачи на светлината*“.

Страховете ми по отношение на тези текстове се оказаха оправдани. Съврзах се с момиче, чиято майка под влияние на учението се е самоубила. От нея разбрах, че „учителят“ Здравко Георгиев, основател на Мастери Скул, в продължение на повече от десет години се е обучавал в организацията-майка с „учител“ Занко Занев. Впоследствие организацията на Занев била закрита, а самият Занев – изгонен от страната. Информацията за това е класифицирана, но успях да разбера, че организацията прераснала във фондация, а Занев и досега се посещавал от съмишленици. Условно момичето ще нарека Ива, тъй като тя се страхува от Георгиев и неговия учител Занко Занев. Ето какви са наблюденията на Ива над хората, успешно приключили всички степени на обучение по рейки.

Ива:

– Човек започва да отрича всичко – семейството си, брака си, общество. Всичко, което счита, че го спира от „духовния“ му път на развитие.

Журналист:

– Можеш ли да ми разкажеш какво се случваше по време на семинарите, провеждани от Занев, а по-късно и от Здравко Георгиев?

Ива:

– По време на семинарите се говори, казват ти как да живееш, какви да са ти отношенията с близките ти, как си уникален,

че ти си абсолютният център на Вселената. Всичко това, ако много му повярваш, започва да те откъсва от реалността.

Много хора се разведоха, много хора се изпокараха с близките си, с децата си, много хора напуснаха работата си, защото успяват да те накарат да се

чувстваш уникален, да се чувстваш като човек с никаква мисия. И точно тогава започват да се случват не много приятни неща. Видях, че почнаха да играят пари в нещата, и то не пари, които са нужни, за да покрият наема на залата. Видях, че имаше хора, които продадоха апартаментите си, за да имат пари да посещават сбирките.

Журналист:

– Къде обикновено се провеждаха сбирките?

Ива:

– Тези сбирки в началото бяха в България, а после започнаха екскурзии по чужбина и човек сам си ги плащаше и даваше пари отгоре, което се водеше за развитие на нещата.

Чудехме се за целта на нашето присъствие там. След една дълбока медитация се оказа, че сме повикани, за да помогнем за освобождането на блокирано съзнание, останало затворено милиони години в една отдавна кристализирана форма. То трябваше да бъде освободено, а неговите вибрации издигнати и трансформирани, за да бъдат върнати обратно към Източника. Нашето убеждение е, че всяко осъзнато същество съзнателно трябва да използва всички свои инструменти, включително и физическия си проводник, в служба на Плана.

Журналист:

– Имаше ли нещо странно в поведението на хората, преминали тези курсове и участвали в сбирките на организацията?

Ива:

– Аз самата, а и майка ми, забелязах, че с времето се бяхме откъснали от реалността, особено майка

ми. И сбирките, и общуването в организацията беше нашата реалност, но мога да кажа, че много хора, които съм видяла там, не съм сигурна дали са клинично доказани луди, но откъм нервна система определено не са добре. Имаше хора, които си мислеха, че са нищо без тази група, без този учител; в един момент започнаха едва ли не да отдават живота си,

стават абсолютни аутсайдери. Когато тези хора обаче в един момент видят, че тяхната „опора“ в негово лице си живее живота, развежда се с жена си, жени се повторно, живее си охолно с техните пари ... Имаше хора наистина, които прекалено много му вярваха, и той им отне тази вяра. Нещото, в което го обвиняваме, е именно това.

Трябваше да се обединят различията в начините на работа с Лъчите от Лемурия до наши дни. Освен това те трябваше да бъдат допълнително синхронизирани с ДНК-слоевете. Мантрите трябваше да бъдат изразени в музикални фрази

Вярата

си, Всичко на тези посещения. Непростимото е, че този човек си позволи, след като е дал страшно много от себе си на хората, в един момент да им го отнеме. Някои хора от това полудяха, други почувстваха, че животът им няма смисъл, и мисля, че точно заради това майка ми се самоуби. Той казва на хората, че техните семейства не са семействата, които ги правят щастливи, че работата, която работят, не е за тях, защото, примерно, ги натоварва; и тези хора

За да разбера дали Мастери скул е регистрирано Вероизповедание, се обърнах към г-н Емил Велинов, директор на Дирекцията по Вероизповеданията към Министерски съвет. Той бе категоричен, че Мастери скул не е регистрирано Вероизповедание в България. Велинов обаче поясни, че има много подобни организации, които отричат, че извършват такава религиозна дейност, дори че имат и организация, и казват, че имат само Интернет сайт.

Емил Велинов – директор на Дирекцията по Вероизповеданията към Министерски съвет: Хората, управляващи подобни организации, отричат да упражняват религиозна доктрина, практика, както и да извършват каквато и да е религиозна дейност. Тези различни видове медитации те представят като физически техники за усъвършенстване на тялото, за усъвършенстване и избистване на ума, за да може да приемеш знанията, които те ти предлагат. Това са сдружения с идеална

цел, те се регистрират в съда и ние съгласно закона за Вероизповеданията не можем да ги контролираме, но, ако имаме такива сигнали, ги подаваме на съответните служби, които вземат съответните мерки.

Журналист:

– А какво мислите за тези шишенца с неизвестна течност, които предлагат в техния сайт като продукт? Възможно ли е да съдържат някакъв опиат, влияещ на разсъдъка?

Емил Велинов:

– За това трябва да се произнесат от Министерството на здравеопазването, да кажат това вреди ли на здравето на хората.

Журналист:

– За Мастери Скул все пак чували ли сте, имат ли те регистрация при Вас?

Емил Велинов:

– Знаем само, че имат Интернет-сайт, и по сигнал на гражданина Красимир Паскалев сме започнали проверка, но засега нямаме данни за такава организация или религиозно движение. Но нали разбирате, че не можем всичко да Ви кажем. Все пак навлизаме вече в класифицирана информация.

Журналист:

– Имат ли право да приемат дарения под формата на пари и имоти?

Емил Велинов:

– В техния устав не можем да бъркнем. Ако е записано в техния устав и ги давате доброволно...

Журналист:

– А имате ли информация за лицето Занко Занев – предшественик на Здравко Георгиев – и неговата организация Мастери скул, както и с какво се занимава в момента?

Емил Велинов:

– При нас нямаме такава информация, но вече имаме сигнал, предали сме го където трябва и нищо повече не можем да направим, а и както казах вече, навлизаме в рамките на класифицираната информация, която не мозга да споделя пред Вас.



Светослав Пенчев е журналист и богослов, работил в програма Хоризонт на БНР, радио Сион и други медии.



Курбан по Време

или Страсти по св. евангелист Лука
в обителта, носеща неговото име
в кюстендилското село Граница

Освен дванадесетте апостоли, които навсякъде следвали своя Небесен Учител, Господ Иисус Христос избрал още седемдесет ученици и ги пратил да проповядват Неговото учение... Дал им Власть да изцеряват всяка болест. При изпращането им казал: „Жетвата голяма, а работниците малко.

Затова молете Господаря на жетвата да изпрати работници на жетвата Си. Вървете! Ето, аз Ви пращам като агнета посрещ вълци. Не носете ни кесия, ни торба, нито обуща И в която къща влезете, първом казвайте: мир на тая къща! В който град влезете и Ви приемат, яжте, каквото Ви сложат;



на криза

ЛЮБЕН ЛАЧАНСКИ

изцерявайте болните, които са в него, и казвайте им: приближи се до Вас царството Божие! (Лук. 10:1-16). След като благовестували, седемдесетте ученици се върнали и казали: – Господи, в Твое име и бесовете се покоряват нам. А Той им отвърнал: – Не се радвайте на това, че духовете Ви се покоряват, а се радвайте, че имената Ви са написани на небесата! (Лук. 10:17-20).

В числото на седемдесетте ученици бил и св. Лука. Бил роден в Антиохия, където на младини изучавал медицина и животопис. След време дошъл в Йерусалим. Слушал проповедта на Спасителя. Поразен бил от силата на Христовите думи: „О, несмислени и мудри по сърце, да вярвате на всичко, що са казали пророците! Нали тъй трябваше да пострада Христос и да влезе в славата Си? (Лук. 24:25)“

Св. апостол Лука бил спътник на св. апостол Павел при мисионерските му пътешествия. Освен книгата „Деяния на светите апостоли“, св. Лука написал и Евангелие, поради което се нарича и евангелист. Св. апостол и евангелист Лука се счита и за пръв християнски иконописец. Свещеното предание говори, че той нарисувал две икони: на св. Дева Мария с Божествения младенец на ръце и на светите първоърховни апостоли Петър и Павел. По този начин той сложил началото на църковната иконопис за слава на Божията Мајка и на всички светии.

* * *

Всичко това го знам отдавна. Чел съм го и съм го разказвал на мнозина. Сега по мокрото шосе си спомням откъслеци от житието на евангелиста, по радиото някаква кака се кара с някакъв партиец, като че ли техният не знам кой си конгрес е най-важното нещо в света. И вдигната знаят, че не е. Но нали времето трябва да се отече и да отмине, като противния октомврийски дъжд, който плющи по стъклата на старото ни купе.

Пътят за Кюстендил е къс, но неприятен. Впрочем, като всички пътища в България.



Мъгла ни забулва, хендеците са пълни с тиня, а денят в края на седмицата – този рай за местните шофьори – ни прави бавни и подозрителни през селцата, из които пъплим. Сега се пече ракия, прибира се гроздето. Хората са залепнали около убогите си къщета и искат всичко да приберат. Чакала ни тежка зима. Това се повтаря по много пъти на ден от всяка ви партайни мъдреци, които искат с обективността на някаква глобална криза да прикрият субективността на

своето безсилие. Да, мъглата и кризата си приличат – може да заключа мъдро и да следя табелките по оглозганото шосе преди да навлезем в кюстендилското поле, където ще намерим познатият ми път за село Граница и за единствения манастир в България, който има за свой покровител св. Лука. Онзи настинка симпатичен евангелист, който е пръв сред библейските художници. Прочее българските художници, а най-първи – кюстендилските, го приемат за свой покровител. Слава на Бога, все пак в тази никога обетована земя се е родил и Владимир Димитров-Майстора, и Кирил Цонев и... Тук се сещам, че само преди месец именно на няколко километра от тук група ловки сънародници разрязаха на 77 парчета скулптурата на Майстора и я продадоха за 1700 лева на местен прекупвач на краден метал. Какви поколения, каква криза, каква мъгла...

Не помня колко пъти съм избал в този манастир край село Граница. Името се произнася с ударение върху И -то, защото няма нищо общо с иначе приграничното разположение на селцето, а значи огромен и разклонен вековен дъб. В старите документи пише, че много такива дъбове е имало тук. В началото на 70-те години, когато един родолюбив кюстендилски свещеник на име Кирил – Бог да го прости, реши да възстанови манастира, му правеша доста спънки. Помните какви

Времена бяха. Пак криза, пак мъгла... Че и опиум за народа. Но този пак Кука успя. Издигна манастирчето от руините и го направи като фотокартичка от обект на някогашния „Балкантурист“. Тогава на партийните началници им хареса, поредна им се и превърнаха обителта в своя резиденция. И така „опиумът за народа“ прибираше по-първите партийци на окръга по всяко време и им носеше разтуха. И като че ли оттогава не можа да се изясни статута на този божи дом. Трябваше да бъде хем женски метох, хем да не се мотаят много монахини, за да не пречат на велможите. Заживя там една монахиня, която по-скоро бе нещо като иконом и прислужник, нежели да води духовен живот.

Това си мисля, докато през дъжда търсих отклонението за манастира през опърпаното селце, щото металната табелка естествено е открадната. Те бабаите на паметника на Майстора посегнаха, та едни табелки ли ще им се опрат. А селцето е станало още по-сиво и мърляво. Още по-потискащо е настроението и в местната кръчма, наречена „Хавай“ или „Бомбай“, където спират да питат за пътя. Гледат ме укорно и подозрително, нали съм пришълец, нали не съм от техните. Нали и аз може да съм виновен за кризата. Нейсе, оправям се в мъглата някак си.

Село Граница се намира югоизточно от град Кюстендил, в източния дял на Осоговската планина. Почти през средата му го пресича Сараовския дол, в който тече маловоден поток, който през лятото почти пресъхва. Разстоянието до Кюстендил е 6 км. Твърди се, че е

основано през Средновековието. Когато през първата четвърт на XV век Велбъжд окончателно паднал под турска Владост, след като румелийският бейлербез Турхан паша съборил крепостта му, в града дошли и се заселили отначало около 60 семейства от гр. Кония, Мала Азия, а след тях и още много турци от други краища на империята. Част от местното българско население било насила помохамеданчено, друга част била избита, а трета се спасила с бягство в околните села. Местният болярин и бъдещ крупнишки епископ Яков заедно със семейството си намерил убежище в с. Граница. Яков станал свещеник, а след като обдовали, приел монашество и станал епископ на Крупник, южно от гневния Благоевград. Той имал трима синове – Йоасаф, Дауд и Теофан, които след като обдовали, също последвали примера на баща си. Тримата братя първоначално се установили в малкия манастир „Свети Лука“ над село Граница, а впоследствие възстановили и обновили и запустелия и ограбен Рилски манастир. Така говори легендата. Впоследствие пак те решили през 1469 г. в манастира да бъдат пренесени от Велико Търново мощите на св. Йоан Рилски.

Името на селото се среща в турски регистър от 1576 г. като Границе, а първото споменаване на селото е в повестта на Владислав Граматик от 1448 за обновлението на Рилския манастир. След Освобождението започва бързо стопанско развитие. В края на XIX век селото има 12117 декара землище, от които 5586 дка ниви, 3833 дка гори, 63 дка естествени ливади, 2277 дка лозя, 329 дка овощни и зеленчукощи градини и 813 обзца,

249 кози, 389 говеда и 143 коня. Това е според историята, която оценява различно кризите. Сега тук я има, я няма 10 крави. За коне и дума не може да се прогдума. Виж, за ръждясали стари коли всеки говори. Просперитет един виг.

През 1910 г. е построено училището, през 1920 г. се създава читалище „Просвета“. В центъра на селото има и храм – „Св. Богородица“. Трикорабна, триапсидна псеудобазилика. Построена е през 1856–1857 г. от майстор Миленко от с. Блатешница, Радомирско. Изградена е от дялан ломен камък и червени тухли. Явно се вижда, че се нуждае от спешни възстановителни работи. От ремонт.

През калта добутвам някак си старата кола още четири километра в Осогово. А там пушекът на кебапчетата носи миризма на празник. Празник по български. Обръснат до синьо полицейски сержант, или както сега им казват на стражарите, пита дали сме от гостите за курбана. Малко се стръскаме, защото на църковен празник всичките гости са добре дошли. Времето продължава да е бозаво, мокро и нещастно някак си... Доста коли са спрели в калта, други пъплят по коловозите. Двадесетина сергийки продават панаирджийски сувенирчета пред вратите на храма. Щерка ни се хвърля към разни значки, дрънкалки, грибнички и мяукащи котенца, които средното поколение помни от своято детство. И аз ги помня. Студено и мокро ми е и не се умилявам. Хартиени иконки лежат върху друга сергийка, има и „рисувана“ иконна ширпотреба. Обидно е някак си, точно на празника на свети Лука-иконописец да се продава тези лъскави недоразумения пред вратите на

храма, който пък носи и неговото име. Повече от кич. Това си е пълно безхаберие. Църквичката е рехаво пълна. Някой пали свещица, женица ми дава залък от сладка и вкусна пътка. Щерка ми яде жито и иска още, но се срамува. Градски измишльотини, чета в очите на доброма селянка, която все вика „Земи си още бе дете“. Казва гумата с ударение върху първото Е, както се говори тук. Аз слагам още и още парастас в една чашка. „За здраве“ вика лелята, която е по-малка от мене поне десетилетие, но тук всеки над тридесет изглежда вече възрастен. От кризите, от мъглата или от Бог знай какво.

Свещеници се мотаят из мокрия двор. Трескави и нервни са. Енорийският настоятел ни поздравява дежурно, гали детето и казва, че поредната „назначена“ тук монахиня е в болница и не може да присъства на празника. Художниците от Кюстендил също ги няма. Творци! – говори погледа на енорийския с укор едва ли не. Непознат отец Тодор ми „известява“, че не чакат Владика, но не споменава кой са „високите гости“, дето и полицайт гори чакат с изгладени пандалони.

Междувременно петнадесетина казана с курбан-чорба врят на огромното огнище, а един развеселен „чично“ не иска да издаде църковната тайна колко обиче са вкарани в тях за здраве. Обиче също се произнасят с ударение на О-то. Диалект. Разнасят се микрофони, тонколони. Божият народ се е скрил от мокротията под навесите и сушините и вече разтваря торбите с похлебнина. И с ракия естествено. Тук вино не се пие. Пие се шълокашица. Шълокошицата е особен виг ракия, която е необичайно слаба и пивка на вкус, но

необичайно коварна и гадна на следващата сутрин за потребителя. Знаем това чувство, изпитвали сме го и не кусваме от подредените дъгули троиши шишета от швепс, пълни с мътната течност на гранишката църковна радост.

Казваме, че сме шофьори, че не можем. „Ако!“, казва друг чичо и изпуска малко дете в калта под краката си. Пази бутилката.

Детето носи черна манастирска грибничка, която се продава като: МОЛИТВЕНА БРОЕНИЦА.

Изкушавам се да приведа на просветения читател и част от упътването, което се дава заедно с детските грибнички. Тя значи: „Молитвената броеница се изработва ръчно от черна вълна или свилена прежда.

Черният цвет на броеницата символизира покаянието, но сега има броеници в най-различни цветове. Обикновено броениците са с 33 възела, но има и броеници с 100, 300 и 1000 възела. Преданието разказва, че плетенето на броеници е било разкрито през четвърти век от един монах.

Монахът дълго време не можел да изработи броениците, тъй като демоните го изкушавали и разплитали възелите му. След усърдна молитва на монаха се явил Господен ангел и разкрил начина за изплитане на броеницата, като всеки възел се прави от седем топчета във вид на кръст. Така демоните повече не можели да разплитат броениците...“



Спирам до тук с указанието за плетене на броеници и си мисля, защо не се появи ангел, та да спаси това дете от падането в калта, а спаси ракията на дядо му. Диалектика, дето се вика. Подсторен от бележката за броеницата, питам отец Тодор дали не му се намира популярна брошурка за светата божка обител „Свети Лука“, та да я чете народът, а не да тънне в неведение и да пита кой е тоя с четката върху кубето. Свещеникът замества расото върху кагифените си джинси и ми отговаря, че понеже е криза

и нали го разбирам, ама жена му сега чете историята и ще я напише. Дано, дано... Успокоявам го аз и разказвам на щерка ми.

Границкият манастир „Свети Лука“ е тук в местността „Пустия манастир“. Предполага се, че е основан през Х век в близост до средновековна крепост „Гранѝца“. Многократно е разрушаван от турците, възобновен през XX век.

А точно през 1948 г. в градината на манастира са открити няколкото мини сребърни Венециански монети от XIV век и монети на Византийските императори Алекси I Комнин, Мануил I Комнин, Андроник I Комнин и Исаак II Ангел. „Св. Лука“ е комплекс от еднокорабна, едноапсидна и безкуполна черква, на западната фасада на която е долепена камбанария и манастирски жилищни сгради. Запазено е предание, че в манастира е пребивавал св. Йоан Рилски. През XV век игумен е бил Яков, баща на възобновителите на Рилския манастир Йоасаф, Давид и Теофан. В манастирския двор е построена чешма, посветена на тримата монаси, родом от с. Гранѝца. Манастирът е обявен за паметник на културата. Храмовият празник на манастира се празнува ежегодно на 18 октомври. Тоест – днес.

И друго? Ами другото е онова, което не се пише и не се разказва на деца, които си купуват значки на поп състави от манастирски празник за здраве. Правя се на ядосан и решаваме да си тръгнем. Оня, дето съм му отказал почерпушката с шльокавицата, ме улавя, че сядам на пасажерската седалка. „Оти ме лажеш“, пита синковец. „Оти ми е тъжно“ – отговарям и жена ми бавно спуска колата

надолу из калта, в мъглата и в кризата. Прочее, никога не ходете на курбан по време на криза. Тъжно е. Кому – криза, кому – не! Като че ли дочувам гласа на бащата на онова дете, дето чакаше фолкпевицата. И ме убеждаваше, че без музиката празник не става. Може и да е прав, знае ли човек? Бог знае.

Посленис:

По късно, докато хапвахме сандвичите си собствено производство на пустия кюстендилски пазар, в един местен вестник прочетох следната натруфена информация: „Седем художници – шест от България и един от Македония60 – участват в първото издание на Международния пленер „Свети Лука“. Официално той се откри днес в Кюстендил. Творците са настанени в базата на общината в местността „Ючбунар“. В продължение на една седмица художниците ще рисуват своите картини сред красивата природа на лесопарк „Хисарлъка“ и в градските паркове на Кюстендил. Дните на пленера включват и съпътстваща програма – срещи-разговори с кюстендилски творци и разглеждане на културно-исторически забележителности. По традиция пленерът ще завърши с откриване на изложба от сътворените по време на творческите дни картини и с посещение на манастира „Свети Лука“ край село Гранѝца.“

След дълъг качулка, дето се казва. Да му мисли светията и тези, дето го имат за покровител. Нашата е лесна – по пътя, по пътя... ■

ПЪТЯТ КЪМ СЪРЦЕТО

АРХИМАНДРИТ
ЗАХАРИЯ



БЕСЕДИ ВЪРХУ БОГОСЛОВIЕТО
НА СВЕТИ СИЛУАН АТОНСКИ
И СТАРЕЦ СОФРОНИЙ



„Пътят към сърцето“ е сборник с беседи, изнесени от архимандрит Захария в България през 2007 и 2008 г. Тема на сборника са пътищата за намирането, просвещаването и благодатното разширяване на сърцето, които авторът разкрива въз основа на опита и богословието на св. Силуан Атонски и старец Софроний (Сахаров). Включени са и други текстове по темата.

поръчайте онлайн от shop.pravoslavie.bg

Езически и християнски символи върху манастирската чешма

КАЛИНА ТОДОРОВА

Cтрупецкият манастир „Свети пророк Илия“ се намира на двайсет километра южно от град Мездра. Известен е още под името „Тържишки“, заради старо съседно тържище, Възникнало, според предание, още по времето на Второто българско царство. В манастирски документ е записано, че при завладяването на България от османските нашественици обителта била разрушена.

Най-старата сграда, съхранена днес в манастира, е съборната му църква „Св. Николай“. Счита се, че тя е била построена най-рано през XVI век, но нейният план стои толкова близко до тези на църквите при Калотина и Беренде, че е напълно възможно тази датировка да бъде изтеглена с два века назад във времето. В дебелите ѝ каменни стени има нарочно оставени кухини, които придават невероятна акустика на вътрешното пространство. Стените и сводът са богато изписани от неизвестен майстор през XVI-XVII век.

Постепенно по неизвестни причини манастирът бил изоставен и запустял. Голяма заслуга за неговото възстановяване има Врачанският първенец Димитраки Хаджитошев. През 1824 година той открил забравената манастирска църква, преображената в обор и конюшня, и наел работници, които нощем препокривали срутения ѝ покрив. Три години по-късно, през 1827 година, получил официално разрешение от турските власти за възстановяване на църквата и манастира. Според други източници, до 1850 година

манастирът е бил собствен чифлик на турското семейство Карамустафови от Роман. Врачанският епископ Доротей го отмел от турците и започнал възстановяването му. На следващата 1851 година започнал строежът на южната голяма сграда с широки чардаци, завършена след прекъсване през 1857 година. Предстоятел тогава бил черепишкият монах Йосиф. Напълно възможно е, поради убийството на Димитраки (на 24 юни 1827 г. във видин), възстановяването на манастира да е започнало чак през втората половина на XIX-и век.

За строежа на сградата разказвал дълъг надпис, изрязан върху една хоризонтална греда от навеса на горния етаж. Архитектите я определят като „една от най-красивите и добре устроени утилитарни манастирски постройки от XIX-и век“. Също бил отбелаян в паметния надпис върху чардациите с титлата „архитект“. Сградата е триетажна, с дължина около петдесет и пет метра. В приземието ѝ се намират хранителният блок и други стопански помещения, а на следващите два етажа – 18 монашески килии, гостни стаи, игуменарница и зимна църква, посветена на свети пророк Илия. Манастирът е горял няколко пъти – последният пожар от 1972 година нанася редица поражения на сградата, гори и стаята, където е отсядал при посещенията си Апостолът на свободата Васил Левски. Днес триетажната сграда е възстановена и поддържана – великолепно място за уединение, отих и почивка.

* * *

В архитектурната среда на дворното пространство на Струпецкия манастир като своеобразен акцент се открява строената през 1862 година, издигната ложно от съборната църква, красива каменна чешма с четири чучура. Тя привлича поклонници, туристи и случайни посетители не само с бистрата клочеща вода и дебелата сянка на вековното дърво, в близост до което се намира, но и с типично възрожденския стил и любопитната релефна украса от уникални каменни фигури на животни и птици, някои от които се срещат с функцията на стопанин-покровител единствено тук.

През Възраждането манастирската чешма се превръща „в синоним на българското, народностното, съкровеното“ – пише Ива Любенова в своето изследване „Чешмите в България от Възраждането“ и сочи няколко такива постройки като „типични примери за български манастирски чешми“ – възрожденски образци: чешмата в Кричимския манастир, чешмата в Струпецкия, в Лопушанския и тази край Араповския манастир.

Чешмата в двора на Струпецкия манастир представлява самостоятелна каменна сграда с четиристранен покрив от керемиди (днес каменни плочи), разположена в съчетание с голямо дърво (на което е вързана дървена лълка) недалеч от старата църква, и е неизменна част от композицията на манастирския комплекс. Сега Богатите ѝ събират три корита от три страни, но личи, че е имало и четвърто. Четирите

ѝ фасади са украсени като лицеви чрез леко вдълбнати ниши с по един чучур (след многобройните реконструкции през годините чучурите от едната страна са два, а в противоположната, там, където няма и корито – липсва такъв) и релефни изображения на ламя, змия, гущер, комка и гълъби, цветя и копие. Нишите са съвсем слабо, почти незабележимо вдълбнати, с красива профилирана рамка. На главното ѝ лице в средата е разположен кръст с листа от детелина, около които е бил поместен ктиторски надпис и годината – 1862. От надписът вече нищо не се чете. В художествената украса търсим предхристиянската символика от народните представи за Богата и нейните пазители – „стопани“, наричани често „сайбии“, както и чисто християнски вярвания и образи.

Кръст и ламя

Кръстът е разпространена форма през късното Възраждане, времето, в което е строена манастирската чешма, и е изрязван не само по манастирски, но и по множество обществени чешми. Кръст с листа от детелина в гералдиката е наричан *кръст ботони*. Листата на детелината са символ на Светата Троица и кръстът носи същата идее. Използван е и като образ на Възкресението на Христос. Кръстът, най-разпространеният християнски символ, е поставен до митично животно – ламя. Практиката за „охраняване“ на чешмата от животински изображения и митологични същества, характерна за Средновековието, продължава като повсеместно явление и през Възраждането.

Изображението на ламя е едно от най-често срещаните в каменната пластика по нашите земи. Според проф. Асен Василиев изображенията на лами и дракони водят началото си от източното изкуство. Популярен персонаж и в българския фолклор, ламята е чудовище, подобно на змея и халата, носител на женското начало и често осмисляно като сестра на змея. Прилича на огромен гущер с дълга опашка, кучешка глава и крила. Тялото ѝ е покрито с жълти лъсци и има по три или седем глави. Живее в планински пещери или езера, пази водите им и ги пуска на хората само ако ѝ принесат човешка жертва. Тя води битки със змея в небето, в резултат на което се получават светкавици, гръмотевици, градушки и поройни дъждове. В българския песенен фолклор мотивът за борбата между триглавата ламя и свети Георги се ползва с особена популярност. След като светецът посича чудовището, от него потичат три реки – от мяко, вино и пшеница – съжет, с широко отражение в църковната живопис.

В каменните релефи от Врачанско най-популярното нейно изображение е върху каменния свод над старата манастирска врата на Долнобешовишкия манастир – в средата са представени две лами, завързани с вериги, обърнати

една срещу друга в симетрична поза. Телата им наподобяват вид на кучета, опашките им завършват със стрели, а на гърбовете им са поставени малки крила. От двете страни е изрязана по една змия, върху тях птици, които ги кълват. Цялостното изображение символизира борбата между добромът и злото, между хтоничните животни и птиците, които се намират на противоположни места върху световното дърво – в корените и



В короната – подземен и небесен свят. Във функцията на стопанин-пазител на водоизточници, ламята често е изобразявана върху чешми и мостове – изображения на лами са включени в украсата на моста над река Янтра при град Бяла, построен от Колю Фичето.

Върху чешмата от Струпецкия манастир ламята е поставена върху корниза на централната лицева страна, малко вляво над кръста и ктиторския надпис с годината, под декоративен растителен мотив. Схематично изображение с малки криле и извита опашка. Подобно се среща върху западната страна на църквата в Берковица (Василиев 1959: 66). Други подобни изображения на лами във Врачанско се наблюдават върху надвходната украса на църквата на Мътнишкия манастир „Свети Никола“ – също схематични, които напомнят по-скоро кучета с дълги извити опашки.

Освен в каменната пластика и дърворезбата (най-често срещани върху олтарните двери), глави на лами откривате върху множество изделия от ковано желязо и църковна утвар (свещници), гори върху златарски изделия, предназначени за църквата. В Регионалния исторически музей – гр. Враца се съхранява рипуда, която се поддържа в разтворената паст на две лами (змии).

Растителен мотив – цветя

Четири цъфнали цветя – маргарити, подредени във форма на квадрат и разположени на горния корниз на лицевата страна над ламята. Петата

маргаритка е върху горния ъгъл между компактата и гущера. Растителната орнаментика е особено популярна в украсата на чешмите и през Средновековието, и през Възраждането. В случая растителният мотив е само допълнение към основните изображения на пазителите. Маргаритката е един от растителните видове с най-голямо приложение и най-често е стилизирана като розетка, носеща слънчевата символика, „белия свят“.

Змия и гущер

Змията и змеят, лежащи в корените на дървото на живота, в едно със слънцето и птиците, намиращи се в неговата корона, са любими символи в творчеството на Възрожденския майстор. Каменни релефи на змии, змейове и лами над врати и прозорци, върху стени и дърворезби върху олтарни двери се наблюдават в църквите от Дунав до Балкана – Долна Кремена, Горна Бешовица, Девене, Софрониево, Ребърково, Малорад, Кремта и много други и върху манастирски постройки и църквите на всичките шест запазени манастира в епархиата (Ангелов 1981).

В българската народна митология представата за змията е ввойствена и противоречива. Хтонично същество, свързано с произхода на злото от самата земя, тъй като и чудовищата са плод на земната гръд. За да се предпазят хората и животните от змията, те извършват през пролетта определени обредно-магически действия. Тя е част от света на мъртвите и праедите. Като митологичен образ, както вече посочихме,

е крепителка на земята и се крие в корена на Световното дърво. Много фолклорни съджети я представят като Веща ценителка и познавачка на билките.

Една от многобройните ѝ функции е тази на стопанин-пазител (както на домашното огнище, на слогове и ниви, така и на водоизточници и водохранилища). Представянето на змия със жаба или гущер е свързано с разпространените поверия за опазване на извори, чешми и други водохранилища, свързани с широко застъпено Вярване, че „Всяка Вода си има по един стопанин-пазител, оставен там от невидимите водни духове. Този стопанин обикновено се явява в образа на някое животно – овен, куче, жаба, гущер, но най-често змия“ (Любенова 1961). Многобройни са каменните релефи на змии-пазители във Врачанско, запазени върху герани, чешми, върху църковни сгради.

От анализираните образци, които са обект на изследването на Асен Василев, авторът сочи само две изображения на гущер върху каменни пластики – това в Струпецкия манастир, което според него „наподобява твърде много умаления вид на крокодил“ и това в украсата на църквата „Св. Параскева“ в Троян.

Копие, стрела

Това изображение можем да свържем преди всичко с образа на свети Илия, патрон на манастира, заменил в християнската епоха езическия бог на гръмотевицата Зевс. Той е „дъждоносец“, а в народните представи е и гръмовник. При подялбата на света от братята-Ионаци или светци, на свети Илия

се падат гръмотевиците и светкавиците, „небесните Боги“:

*Паднали му се летни гръмотевици,
паднали му се летни трескавици,
да си лети под синьото небо,
да си лети със темните облаци,
да заключва в Черно море,
да заключва, още да отключи;
да си дава роса и дъждове.*

Светецът ходи по небето със златна колесница и преследва ламята, която пасе житата. Светкавиците се образуват от огнените стрели на гръмовник Илия по ламята. След свети Георги, той е един от най-популярните светци змееборци.

Като атрибут на наследника на езическия бог на небето, копието насочва нашето внимание към народнохристиянските представи и вярвания, в които мита за добуборството е основан. Борбата между змеебореца и змея на дълбините е възпята в множеството народни песни, отнесени към най-стария пласт на народното ни художествено слово – обредните и юнашките.

Комка

Лъвът (разбирамо), като се има предвид символиката му от древни времена и особено през Възраждането, е най-често срещаното изображение върху каменни релефи. Образът на комка (според някои – дива комка) е един от най-любопитните сред животните-пазители, поставени върху чешмата от Струпецкия манастир. „Единственото изображение на комка, което съм видял досега, се намира

на корниза на чешмата в Струпецкия манастир, редом с изображението на змия. Това дава повод да се мисли, че поради качеството си да лови мишми, комката може да се сравни със змията, заради което е била и почитана" (Василиев 1959: 40). Символиката на комката е дос苔 разнообразна и се колебае между доброто и лошото начало, което можем лесно да си обясним със съчетаващите се нежност и коварство в поведението ѝ. Тя е свързана с дявола, според народните вярвания, но и тък очиства дома от „поганците“, мишките, които също са дяволски твари и предзначеноатели на глад и бедност, на болести и мор. Интересна е употребата ѝ в народната медицина. В народнолечебните практики с Вода, в края на процедурата „гасене на Въглища“ и „леене на куршум“ водата се изсипва върху гърба на комка или куче, като се вярва, че както комката се „отърсва“ от водата, така болният се „отърсва“ от болестта.

Любопитно предположение, но въвборството в случая е съвсем в друга посока и е конкретно илюстрирано. Наблодаваме внимателно разположението на фигуриите и забелязваме, че комката и гущерът почти „се срещат“, готови за въввой в задния ъгъл върху корниза на чешмата. Усещането е, че само след миг комката ще улови гущера. Пред очите ни е познатата сцена „на дебненето“, характерна за комките-ловци. Ясно е, че в случая комката е положително натоварения елемент в опозицията добро- зло. Тя стои по-високо върху дървото на живота. Важното е и това, че комката върху чешмата от Струпецкия манастир е сочена като „единствено изображение“ в

каменната пластика по българските земи, гущерът също е среян само тук и върху троянската църква. Сцената на тяхното въвборство е уникална.

Гълъби

Четири гълъба – по един в двета горни ъгъла на централната лицева страна, един в горната част на страничната лицева страна в противовес на гущера и един при змията и стрелата. Двете птици въглите са изобразени в хвърчащо положение с главата нагоре. Символ на Светия Дух, гълъбът е много често среян по каменните украси на старите църкви и чешми, може би и защото в християнството той е метафора или сравнение, характеризиращо кромката и нежна природа на Вярващите в Христос. Абсолютно същото гълъбче е поставено до едната от ламите върху църквата на Мътнишкия манастир. Вероятно такова е имало и непосредствено до другата ламя, разположено съвсем симетрично. Подобни изображения на гълъби могат да се видят върху чешмата до църквата „Св. Никола“ в Копривщица, а гълъб в полет, но с главата надолу е изобразен от камък на източния корниз на църквата в Троянския манастир (от 1835 г.).

В народната митология гълъбът е с ореола на любима птица. Според етнологичните легенди има човешки произход и се свързва с пътиската чистота и съпружеска вярност. Той е благословен от Богородица да мъти всеки месец, задето ѝ помогнал, когато тя бягала и се криела с младенца в една пещера. Образът му се възкача, извежда и изважда в редица предназначени за сватбения обред вещи. В сънищата

също е сватбен знак. „Гълъбчета“ е най-широко разпространеното галено название на Влюбените и младите съпрузи.

В народо-християнските Вярвания символиката на чешмата е символиката на течащата Вода, свързана с бълбукация извор в подножието на Дървото на живота в центъра на земния Рай, който сегне ще се раздели на четири реки, потичащи в четирите посоки на земята... Във фолклорната ни култура е метафора на Вечен живот – в мотивите с превръщания тя се съзгражда от телата или кръвта на невинно убитите Влюбени, на героите; „вместилище на сакралното, свързано с идеята за безсмъртие“. За българските митологични представи Водата е един от основните и неизменни елементи на сътворението. Отношението към нея е двойствено – на страх и на култово почитание. Всеки водоизточник си има стопанин-пазител, който се явява в образа на овен, куче, голяма жаба, риба, гущер, птица, крилата змия с човешка глава. „Вода без сайбия не бива“ – гласи народната поговорка. Многобройни са легендите и преданията за стопани, сайбии на извори и кладенци във Врачанско, които се явяват в образа на второг овен, воден бик, змей, медун – мечка, голяма змия (Крал-баир 2000; От Дунав до Балкана 2005).



Разглеждайки художествената украса на чешмата от Струпецкия манастир и различните образи като част от едно идейно и семантично натоварено художествено решение, можем да обобщим, че те са подчинени на народохристиянските Вярвания и илюстрират два популярни мита – този, за „охраняването“ на сакралното пространство и този за „дъворството“. За разлика от большинството манастирски чешми, каменната украса тук не е средоточена само върху главното лице, а разпределена върху всичките четири лицеви страни. Символика търсим в местата на фигурите, в подредбата на цялото. Всички пластики са разположени по корнизите – такъв тип чешма е Моровеновата чешма и Кераковата чешма в Копривщица, чешмата на Житния пазар в Габрово. Двета гълъба въглите са с разперени криле – в полет, насочени нагоре. Всички останали изображения са насочени в една и съща



посока, сякаш се Въртят в кръг и се гонят – ламята, копието, стрелата, змията, комката и гълъбът, който също е завъртян. Идеята за Вечното движение и магиката на кръга, заключващ сакралното. Изключението прави само гълъбът от долния корнизи до змията под копието, който, подобно на двета Ѹглови, е насочен нагоре, и гущерът, който в горния Ѹгъл почти се среща с комката върху задната лицеана страна. Всички фигури на животни-пазители са поставени в горния край върху двета корниза. Змии, лами, гущери и птици буквално „се гонят и дебнат“ върху корнизите. Кръстът е отпред в горната третина, в центъра, отстрани са били ктиторските надписи и годината. Следи от надписи личат и отзад и отстрани под корнизите и в другите две запазени ниши (третата е нарушена от поставена мраморна плоча с по-късен ктиторски надпис!). Заслужава специално внимание приликата между лами от

Мътнишкия манастир и ламята от чешмата на Струвецкия, както и гълъбите: този, разположен в края на релефа от надвходната украса, не само прилича, той е идентичен с гълъбите от чешмата на Струвецкия манастир. Наблюдават се няколко сцени на двуборство – между змията и птиците, между ламята и стрелата на светеца и тази, между гущера и комката. Сцените илюстрират на

различни нива (чрез животни, стоящи на различни места и положения върху вертикалата на Световното дърво) популярния мит. Много пъти повторена е идеята за Вечната борба между противоположностите. Цялостното звучене на украсата в случая обаче насочва към тяхното единство. Каменните фигури са подредени върху корнизите на манастирската чешма „завъртени в кръг“ или „вечно въртящи се в кръг“, като всяка една от тях има точно определени функции и придава точно определени качества на заклинанието – необходима и търсена частица от магическата формула. Бликащата изворна вода сякаш е „опасана“ с два пояса от своите езически стопани-пазители – препратките към света на предците неминуемо водят до предхристиянските славянски светилища около извори, посветени на речните божества и демони, оставили диря в покъсните представи за покровители и

пазители на Водоизточници. Както пише професор Валентин Ангелов, за разлика от руската църква, която още от XVII век насам „усърдно се очиства от фолклорно-езическите символи”, българската църква през Възраждането е открила за фолклорни въздействия „и се отнасяла с голяма търпимост към изображения, проникнали от нисшата народна митология, от фолклорните поверия и предания” (Ангелов 1981). В резултат можем да се любуваме на великолепни образци на народните художествени занаяти в и около храмове, излезли изпод златните ръце на народните майстори – каменоделци, марангози, майстори на кованото желязо, че гори и в най-фините изделия на златарите.

Народното вярване приписва на водата необикновени свойства. Тя изпълнява редица функции, най-общо групирани около основните: очистително-прегазна, здравеносна и плодносна, до голяма степен свързани с нейните реални качества. Това обуславя широкото и участие в множеството обреди и лечебни практики. Българите придават особено голяма сила на *мълчаната, нова-неначената, цветна, мъртвешката*, както и на *светената и обаяната* Вода, на Водата, донесена от няколко водоизточника, на лявата Вода, *крадена Вода, самодивската Вода; Василевска, ивановденска, богоявленска, гергьовска и еньовска Вода* (Манкова 1996). Нейното място в традиционната народна култура и обредната ѝ употреба сред българите носят чертите на езическите поверия с отпечатъка на християнската символика – представите и вярванията в чудодействната сила на *свещения извор, на аязмото и на осветената Вода*.

На каменната чешма в светата обител се извършват църковни ритуали, свързани с водата – тържествен водосвет на определени църковни празници, най-големият от които е този на Илинден, патронния празник на Струпешкия манастир. Тук, под вековното дърво с лъвката, морният пътник ще се напие и ще хвърли монета в каменното корито с пожелание за щастие, а болният – с надежда за скорошно изцеление. Един от животоструящите водоизточници за хората не само от този край, защото върху мраморната плоча (макар и доста нехармонично вписваща се в облика на чешмата) четем пореден ктиторски надпис: „Чешмата е каптирана и поправена отъ Цона и Минчо Славчеви от гр. Плевенъ, 1919 г. Въ време егумена Дионисий.”

Долу до коритото на чешмата е изписана още една година – 1934. През 1935-1936 година игуменът йеромонах Симеон Ковачев е поставил нов иконостас в зимната църква „Св. пророк Илия” и сам е нарисувал иконите за него. По същото време той изместил светия престол от абсидата му в центъра на олтарното пространство, за да улесни богослужението. Вероятно в тези и предишни години са извършени ремонтни дейности и по чешмата и годината е отбелязана като надпис върху камъка при коритото.

„В миналото пространството около чешмата е било средоточие на социален живот, способстващ за епическа нагласа, в която историческото чувство за съвременност търси контакт с вечността, с митичните и героични образи. „Сакралното” е било в центъра на една философия, основана върху съзерцаването и оцеляването, на

една симбиоза с природата, с улота на патриархалното, с духовете на предците." Може би със загубата на съзерцателната нагласа у поколенията ще си обясним последните промени, свързани с облика на чешмата. Видно е, че колкото по-съвременни са те, толкова са по-далеч от добрия естетически вкус и не съвсем в унисон с градежа на Възрожденските майстори: под чучурите, на мястото на каменните плочи са поставени мраморни, изписани с позлатени букви текстове от библията, изпълнени с метафори и послания, посветени на Богата, а на Върха на покрива е издигнат мраморен кръст. „Нова украса" или по-скоро модерен аксесоар към пленителния някогашен вид на Възрожденската чешма, която и Ива Любенова, и професор Асен Василиев съвършила описание. Под каменните релефи мраморните плочи със златното писмо: несъвместими е най-меко казано. „Но нашият век забрави съзерцанието. За все по-объркания и самотен българин „изворът" е само вълшебна приказка. Сакралното се губи, изчезва, и безпощадното време погребва човешките ни измерения, българските ни аромати, патриархалните ни реликви..." Колкото и да ми се иска да не е така – губи се усета за хармония, усещането за онази тайнствена извечна връзка между всичко било и бъдно, между всичко вътре в нас и около нас.

Пътникът тръгва сам към себе си и свeta с питането за „оживели" чудеса...

Непресъхнала, ще извира ли „Винаги една сияюща надежда за изнамиране отговор и лек" за „нашите обезверени сърца,

нашите бедни размътени умове" – уморени от препускане ще поспрем ли до дървото на живота и коленичейки ще отпием ли гълтка Вода от този извор, повярвали, че тя е **живе?**

За да оживее в жадните ни души....

ЛИТЕРАТУРА:

Ангелов 1981: Ангелов, Валентин. Фолклорни мотиви във Възрожденското приложно изкуство на окръга // / *Отечествен зов* (Враца), N 36, 8 мај 1981.

Василиев 1959: Василиев, Асен. Каменни релефи. София, 1959.

Георгиева 1993: Георгиева, Иваничка. Българска народна митология. София, 1993.

Крал-баир 2000: Крал-баир: Легенди и предания от Врачанско. Съставв. Калина Тодорова, Блага Аманасова. Враца, 2000.

Любенова 1961: Любенова, Ива. Чешмите в България от Възраждането. София, 1961.

Любенова 1995: Любенова, Ива. „От извора се пие Вода на колене" // Български фолклор, 1995, № 1-2.

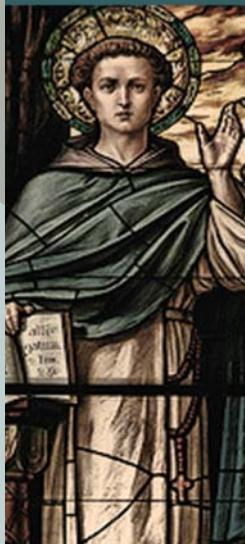
Манкова 1996: Манкова, Йорданка. Култът към Богата в българската фолклорна култура. Враца, 1996.

Маринов 1994: Маринов, Димитър. Народна Вяра и религиозни народни обичаи. София, 1994.

Мутафчиев 1973: Мутафчиев, Петър. Из нашите старопланински манастири. Избрани произведения, София, 1973, т. II, 387-389.

ЧЕСТЪРТЪН

Св. ФРАНЦИСК
ОТ АСИЗИ



Св. ТОМА
ОТ АКВИНО

808

Две забележителни личности от Средновековието,
през погледа на съвременния християнски апологет
Дж. Честъртън



поръчайте онлайн от shop.pravoslavie.bg



СТЕФАН ЧУРЕШКИ

Тракийският херос – уникалният бог на траките

От многобройните паметници на старинната тракийска култура у нас и на Балканския полуостров най-силно впечатление правят оброчните плочки с т. нар. „Тракийски конник“. Той е наричан в науката „тракийски херос“. Тези плочки се срещат по тракийски светилища и обикновено са в комплекс с изображения и надписи, посветени на други божества, заимствани от траките от гръцкия и римския пантеон. Сложната религия на траките, в която се е вървало в безсмъртието на душата, е предмет на дългогодишни и задълбочени проучвания от страна на траколожката гилдия у нас и по света. От всички артефакти на тракийското присъствие най-голям интерес в проучванията

по далечната древност има към Тракийския конник. Причината за този интерес се дължи на факта, че никъде в религиите на индоевропейските народи от далечното минало няма засвидетелстван такъв култ към конника. Той се явява върховно божество на траките и в неговата иконография се откриват напластявания на един незаписан от траките епос, който е бил много популярен в Античността. Изображенията на конника се откриват още върху пръстени от далечния V век пр.Хр. и свидетелстват за старинен култ към воина на доброто, който в индоевропейските представи се свръзва с героя, дошъл на кон, за да избави света от злото. Иконографията на Тракийския конник представлява триделна схема, в

която той е представен преди акцията си срещу животното – алегория на противника, по време на самата акция и по време на триумфалното си завръщане при чакащите го близки и издигнати тракийски благородници. Според някои холандски историци, героят е пазител на Дървото на живота, кое то злите сили, представени алегорично като глиган или друг гигант звяр се опитват да унищожат и да навредят на човешкия род.

Тракийският конник е много популярен в Тракия, когато там се появяват култовете към бога-избавител, или на гръцки Сотер, които идват от Източна и са разпространени особено силно сред Войнишкото съсловие преди появата

на християнството на Балканския полуостров. Тракийският конник е считан за символ на Възраждащото се начало, но заедно с това и предвестник на заключителния природен цикъл, когато календарното време върви към есен и зима. Според известните български учени, професорите Александър Фол и Иван Венедиков, тези особености на култа към Конника се обуславят от факта, че иконографията на тракийския герой е оказала влияние на християнската иконография в култа към светците-конници като св. Георги, св. Димитър и св. Тодор, които се почитат в различно календарно време.

Най-популярният сред българите християнски конник, св. Георги, е считан за синкретичен култ на дохристиянските балкански вярвания и християнската мартирология. В която новото учение на Христос стъпва върху идеи и образи, дошли още от далечната Античност. Ездачът-воин е характерен и за иранската култова система и съсловна организация на обществото, където конникът е считан за символ на доброто в



човешкия живот и от неговото поведение зависи както добруването на общността, така и една специфична мистична нагласа на мисленето на човека, характерна за Изтока като цяло.

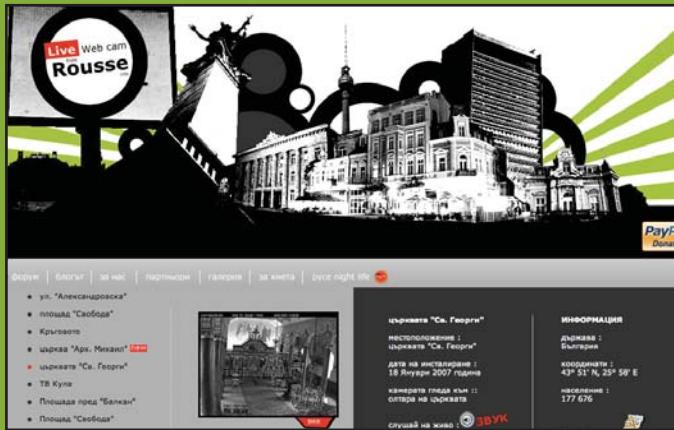
В науката съществува хипотезата, че всички индоевропейски езици и религии са тръгнали от един праезик-майка и от една обща религия, която са се развили според появилите се по-късно различия между народите. Ако за римската и старогръцката религия това се вижда съвсем ясно, с оглед приликите и общите религиозни функции между Зевс и Хера при гърците и Юпитер и Юнона при римляните, то за траките, които са били под гръцко и римско влияние, уникалността на Тракийския конник поставя въпроса за оригинално и неподдаващо се на влияние етнорелигиозно развитие, което съответства на спецификата на тракийската история според анализа на намерените веществени данни от миналото. Тяхното присъствие и специфична етнорелигиозна система среща отражение както в налагането на християнството на Балканския



полуостров, така и в някои запазени български народни обичаи и диалектни думи в говоримия народен език. Освен това, поради особеностите на старобългарската култура, култът към ездача от тракийските времена се запазва и през Средновековието, като този път представата

за добро и зло следва християнската традиция и неслучайно в старобългарската литература има запазен разказ за чудото на св. Георги с един български конник. Според този разказ, старовременен войник е спасен от преследвачите си чрез помощ, която св. Георги му оказва с един метален кръст.

Обичаят да бъде почитан ездачът, и това се свързва с тракийското наследство, най-ясно личи в обредните действия на българите на Тодоровден, когато се организират куши и се правят обредни хлябове, посветени на конника – един култ в българските земи, който се открива в най-дълбока гръбност и ученичите отвеждат корена му в тракийските религиозни и обредни действия на почитата към Спасителя на общността. ■



www.ruselive.com/cam5.htm

Единствената засега постоянно действаща уебкамера в български православен храм се намира в русенския храм „Свети Георги“ и работи още от началото на 2007 година. В реално време можете да наблюдавате богослуженията там, а гори и да няма служба, празният храм с мъждуващите свещи пак е красива гледка.

Сайтът на Боянската църква е направен през 2002 година, но стои впечатляващо и до днес. Църквата е под закрилата на ЮНЕСКО, а в сайта ще намерите много история, архитектура, стенописи и добре направени снимки от интериора.

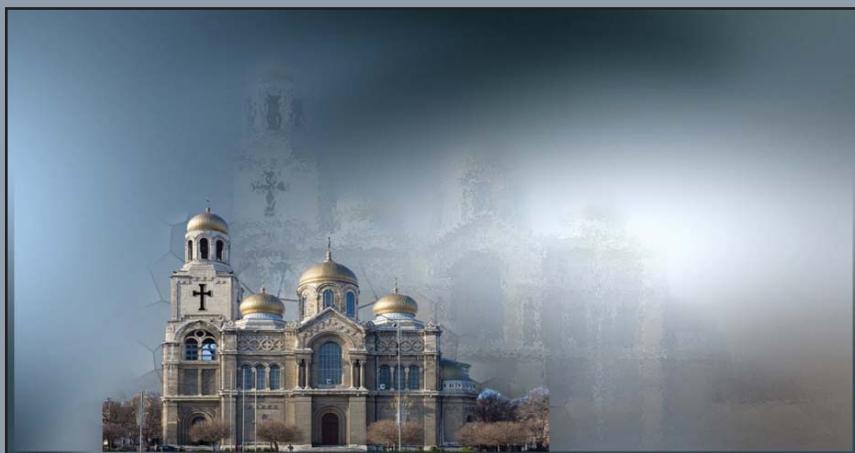


www.boyanachurch.org



www.diocese-ruse.org

Все още на пръсти се броят официалните страници на епархиите на Българската православна църква. В това отношение страницата на Русенска епархия изпъква с приятния си дизайн и достъпно поднесената информация. В сайта можете да откриете адресите и телефоните на всички храмове и манастири в Русенско, исторически материали, карта на епархията и новини.



www.varna-hram.com

Сайтът предлага виртуална разходка във Варненската катедрала „Свето Успение Богородично“. Триизмерният модел позволява да навигирате с мишката си и да огледате всяко кътче на интериора на тази красива църква. Освен визуалното преживяване авторите на сайта предлагат и различни текстове за историята на храма и за християнската архитектура, които се откриват само на най-любознателните, тъй като са скрити в различни кътчета на виртуалния храм.



Кадър от филма „Източни пиеси“: Идо
(Вляво) и брат му Георги
(Ованес Торосян) – Всеки в трепкало
търсene на собствения си огън.

Инжектирай ми любов!

Новият
български
филм „Източни
пиеси“ – с
голямата
награда
от 22-рия
Международен
кинофестивал в
Токио

ЕМИЛ АНТОНОВ



Новият български филм „Източни пиеси“ (easternplays.com) на младия режисьор Камен Калев грабна голямата награда „Tokio Sakura Grand Prix“ на 22-рия Международен кинофестивал, проведен се от 17 до 25 октомври в Токио. Добрата новина става още по-добра, когато към нея прибавим и още две награди за нашата лента от фестивала – тази за най-добър режисьор (Камен Калев) и за най-добър актьор (посмъртно на Христо Христов, който играе себе си във филма). Няколко дни по-рано, на 19 октомври, „Източни пиеси“ взе и приза за най-добър филм в конкурса на 25-ия кинофестивал в полската столица Варшава.

Сниман в България и Турция като независима продукция през 2008 г., „Източни пиеси“ е първият пълнометражен игрален филм на Камен Калев. Може да се каже, че продукцията е паноптикум на българското кино от последните години, т.е. в известен смисъл и на обществото, в което живеем. Героят на Христо Христов – Ицо – художник, дърворезбар и наркозависим на метадоново лечение, е такъв, какъвто според Калев е бил и в живота – „изключително чувствителен, аутсайдер и неконформист с прекрасно чувство за хумор, болезнено откровен и краен, много краен във всичко“. Вероятно тази именно крайност го изстреляваш към едно като че ли полуслънчно състояние, до ръба на пространството, което сме съвикнали да наричаме „реалния живот“. Въпреки че реалността (натурализъм) във филма буквально се пуква по шевовете, все пак остава впечатлението, че Ицо

е някъде далеч от нас, „ослепял от много думи, оглушал от тъмнина“. „Не искам да съм реален – казва той пред психиатъра си – Искам да съм кристален, да изльчвам любов!“. Тогава в пространството изплува крехкият, но разкъсващ глас на вокалистката на група „Насекомикс“: „...инжеектирай ме с любов, инжеектирай ми любов...“. Дневният свят е един болник, безвъзвратно загубил сили да се излекува сам. И дневният човек е болник, отчаяно търсещ духовен център и огън, край който да се согрее и съживи. И в отчаянието си търси „материци“ някъде на вън, търси спасителната инжеекция. Ала това търсене рано или късно се изражда във вкопчването на удавника за сламката. Тъкмо тук е една от силните страни на „Източни пиеси“ – проблемът се корени не толкова в самата наркозависимост (представена през образа на Ицо), колкото в пристрастеността изобщо, пристрастеност към каквото и да е. Хора, пристрастени към дрогата, други – към насилието, оразата, расизма, трети – пристрастени към това да са център на внимание, още – пристрастени към „щастието“, бликащо от телевизионния екран, пристрастени към фалшивия образ за себе си и т.н., и т.н. Желанието за излизане от проблемите на деня, реалната невъзможност за тяхното решаване и липсата на вътрешни ориентирни води към пристрастяване, към страсти да си пристрастен, към крайностите. Всеки търси опора

В нещо извън себе си, след като не е открил вътре в себе си! И въпреки опитите не е успял да я намери и „навън“. Оттук настине безпътицата е катастрофална... и всеобхватна. Всичко това прави самия филм откровено краен, търсещ през цялото време – и като съдържание, и като настроение – и това е твърде ценно попадение.

От друга страна обаче, няма как да не се отбележи, че героите във филма странно защо са като „орязани“, на моменти някак половинчачи, сякаш взети от нищото и так пуснати някъде в него. Техните образи са недовършени, те изват от мъгливостта и неяснотата, а историята им преди момента на филмовия разказ е като че ли премълчана, недоизказана. Дали това е умишлено търсен ефект е въпрос на гледна точка, но така или иначе днешната реалност е именно такава – без минало; всичко е изкоренено и липсва стабилната основа; без бъдеще, защото липсват градивните връзки между хората... Не се ражда нищо ново, няма плодове. Всичко е достатъчно хаотично и едновременно с това отделено едно от друго. Явен сблъсък, вътрешни и външни противоречия, които внезапно избухватнейде в пространството между хората. Именно изнесените на преден план противоречия правят филма актуален по начин, без който евва ли някой би обърнал чак такова внимание на поредната „пиеса“ в родното ни кино (за сравнение, в американската лентата „Сблъсък“ например, този взрий от неясноти избухващи едно след друго противоречия са показани

така майсторски и премерено, че е невъзможно зрителят да не излезе от киносалона разтърсен и „нахранен“ с плодовете на седмото изкуство). Еввали скромният бюджет за „Източни пиеси“ може да послужи като оправдание за това, че на моменти разказът бива поднесен плоско и суховато. Филмът е и някак „мълчалив“ (дори забележителният саундтрак трудно компенсира това) и така отново проличава специфичният почерк на българското кино: дълги сцени, в които нищо не се случва; близък или далечен план, в който героят гори не помръдава, а липсва и музика, която да изпълни това пространство. Похвална обаче е играта на Христо Христо (светла му памет!), защото в нико един момент не показва неувереност, въпреки, че несъмнено е безкрайно трудно да играеш себе си. Неговото силно екранно присъствие и талантът да „изпълва“ пространството буквално спасява „Източни пиеси“ от остриите езици на критиката. И ако някой реши да направи паралел например със съвременните кино продукции на съседните ни държави, ще може да види огромната разлика между нашето кино и уж близкото нам балканско седмо изкуство. Дано в бъдеще познанията, натрупани в световни кино-академии, както и желанието за работа у младите български кинаджии да си кажат думата. Та после, веднъж извадили „душите си от хладилника“, да решат, че тук може би си струва да правиш кино. И дано престижните награди за „Източни пиеси“ да не опиянят твърде много както създателите на лентата, така и цялото родно кино. ■

Евангелчето е Блага вест само ако тази вест пристигне на време. К. Хенри

Можеш да даваш и без да обичаш, но не може да обичаш, без да даваш. А. Кармайкл

Църква, която се омъжва за духа на този век, в следващия век ще е вдовица. Д. Инге

Мъдростта има две части: 1) да имаш да казваш много неща и 2) да не ги кажеш.

Вярата е да виждаш невидимите неща, а не несъществуващите. А. Тоузър

Говорим за Второто пришествие, а половината свят още не е туя за първото. О. Смит

Някои неща се виждат само ако повярваш в тях. Ралф Ходжсън



Господни празници

Презвитера СВЕТЛА ГЕОРГИЕВА

В богослужебната година на Църквата се чества цикъл от празници, свързани с различни събития от земното пребиваване на Господ Иисус Христос. Всеки от тях има определено място в църковния и годишен календар, специфика на богослуженията и честванията. В цикъла на Господните са включени следните:

Рождество Христово (или т.н. Коледа) се чества на 25 декември. Тази дата е избрана от Църквата не защото е рождената дата на Спасителя, тъй като ние не можем да я знаем с точност, поради многообразните промени в летоброенето през вековете, а защото на този ден езичниците са чествали възраждането на природата, победата на светлината над тъмнината. Реално тези празници са свързани с природния феномен на нарастване на деня и намаляване на нощта.

Пришествието на Христос на земята се счита за начало на християнството и победа над езическото. Синът Божий се е родил във Витлеем, приел е човешка плът, станал е един от нас, не само за да разкрие Своята божественост, а да понесе греховете на свeta върху Себе Си. По този начин Той очиства човека от греха и му дава възможност да се богоуподоби, тоест извежда го от мрака и му предоставя светлината. Приел е човешка плът, за да даде на човека живот във вечността, както казват светите отци: „Бог стана човек, за да стане човекът Бог“.

Рождество Христово се предшества от постен период, който наричаме Рождественски или Коледен пост. Този пост е по-освободен. През първата и последна седмица от поста и в дните сряда и петък не се разрешават риба и рибни продукти, но през останалите дни са разрешени. Ограниченията основно, както и през всеки друг пост, са свързани с въздържание от месо и месни продукти, яйца, мляко и млечни продукти.

Богоявление се чества на 6 януари и е свързан с приемането на Свето кръщение на Спасителя във водите на река Йордан. Затова след Светата Литургия в населените места където има водоизточници, се прави лития (шествие) и се хвърля Кръст. Нарича се Богоявление, защото в момента на Кръщението Бог се явил в цялата Си пълнота: Бог Син – Иисус Христос, Бог Дух – гълъбът, който кръжал над главата му, и Бог Отец, чрез гласа от небето, който произнесъл думите: „Това е Моят възлюбен Син, в Когото е Моето благоволение.“ (Матея 3:17). На Богоявление се разкрива не само вързката между човека и Бога, а и светът като божи свят.

Възкресение Христово (Пасха) или както го наричаме още Великден няма статична дата и е от т.нр. „погвижни празници“, защото неговата дата ежегодно се определя според еврейската Пасха. Пасхалният празник съдържа един комплекс от събития, свързани с последните дни на Спасителя на земята. Предхожда се от петдесетдневен постен период, който започва от Неделя Месопустна и завършва на Пасха. В този цикъл от празници са включени: Благовещение на 25 март, който чества благата вест съобщена от архангел Гавраил на Дева Мария – че ще зачене Син и ще го нарече с името Емануил, което ще рече „С нас е Бог“; Лазарова събота, в която се чества възкресението на тридневно мъртвият Лазар от Иисус Христос; Вайа (Цветница), свързан с тържественото влизане на Спасителя

В Иерусалим, където е посрещнат с цветя като цар, но земен. Безумците не са познали Бога и са очаквали спасение от римляните, а не спасение за душите си във Вечността. Като спомен за това празнично посрещане на този ден в храмовете се раздават върбови клонки.

Завършек на този цикъл е празнуването на Пасха. Възкресение Христово е денят на началото и края на живота на християнина. Край на земния живот и начало на живота във Вечността, в Царството Божие. Христовото Възкресение е началото на Новия Завет, който Бог дава на човека. Новият Завет е възможност за придобиване на Вечен живот.

Пасха е предшествана от постен период, наречен Великденски пост. Той е определен от Църквата като най-строгия от всички пости през цялата богослужебна година. Богослуженията са специфични и се отслужват само през този период в годината. През целия период се препоръчва въздържане както от месо, мяко и млечни продукти, така и от риба. Разрешава се риба във дни през поста: на Благовещение (25 март) и на Цветница.

Петдесетница се чества петдесет дни след Пасха и е свързан със слизането на Светия Дух над Христовите апостоли. Този ден се счита за рожден ден на Църквата, която обединява християните в общност. Животът на тези хора, обединени от Църквата, придобива вече нов смисъл – стремеж към Вечността, където човек ще се въззари заедно с Бога в Небесното Царство. В този ден в храма се разхвърля орехова шума, с което се пресъздава шумът от слизането на Светия Дух.

Преображение Господне се чества на 6 август и е последният от цикъла Господни празници. Чества се изкачването на Иисус Христос заедно с учениците му на планината Тabor. Тогава Христос се е преобразил „и лицето му светна като слънце, а дрехите му станаха бели като светлина“ (Матея 17:2), а ап. Петър казал: „Господи, добре е да бъдем тук!“ (Матея 17:4). Смисълът, който влага Църквата в празнуването на Преображение, е отново да преживеем радостта от правото, което Бог ни дава – да бъдем заедно с него в Царството небесно.

Това право и радостта от него се изразява с думите на ап. Павел в Първо послание до Коринттяни (2:9): „око не е виждало, ухо не е чувало и човеку на ум не е извало, що Бог е приготвил за ония, които Го обичат“. Да обичаш Бог означава да Го следваш въпреки препятствията, които поставя пред нас светът. Да обичаш Бога е да имаш покаянието на митаря, който е наясно със своята греховност, а не да бъдеш като фарисея – със самочувствието, че си безгрешен, само защото ходиш от време на време в храма и то по празници.

Истински следваме Бога, когато сме в общност и когато сме в Храма, защото никой не може да придобие спасение сам, нито само според делата си, колкото и добри да са те. Добрите ни дела нямат смисъл, ако не обичаме другия до себе си, защото той носи образа на Христос. Не можеш да твърдиш, че обичаш Бога и го почиташ, ако не обичаш хората!

С други думи казано, без любов към ближния не можеш да придобиеш Вечността, защото единственият въпрос, който Христос ще ни зададе на Страшния съд, е дали сме обичали. Критерият на Вечността е любовта.

Рождество Христово

Рождество Христово е първият празник от цикъла на Господските празници.

Раждането на Спасителя е началото на Възможността човек да придобие Вечен живот и то като Син Божий. Чрез изпращането на Своя Единороден Син, Който придобил човешка плът, Бог ни дава Възможността за богоуподобяване. Рождество Христово, раждането на християнството, е моментът в който човечеството излиза от Стария Завет и влиза чрез Иисус Христос в Новия Завет като Син Божий.

Преди самия празник, който е неподвижен – винаги се празнува на 25 декември – Църквата е определила постен период, който започва със заговядане на 14 ноември (Коледни заговезни). От следващия ден, 15 ноември, започва самият пост. През първата седмица (15-20 ноември) и през последната седмица от поста (20 декември, Игнајден, до 24 декември, Бъдни Вечер, включително) постът е по-строг. Това означава, че ограничението се отнася както за месо, мяко и тухните продукти, така и за риба. През другите дни от поста, без сряда и петък, ограничението не се отнася за риба и рибни продукти. Този пост не е толкова строг, както Великденския пост. През периода на първата и последна седмица Църквата не извършва Тайнството Венчание.

Бъдни Вечер (24 декември) е моментът на очакването и тогава трапезата е постна като знак на смирение, на незначителността на материалното пред духовното, на преобръщането на радостта от срещата със Спасителя. Небивалици са предписанията, че на коледната трапеза трябва да

присъстват 3, 5, 7 и т.н. броя ястия.

Погледнато реално гори е срамно да се мисли за подобно разточителство на фона на това, че Синът Божий в тази нощ се ражда някъде в Иерусалим в сламата, в компанията на родителите Си и домашния добитък. Това е отклоняване от истинското, от мисълта за Бога, която трябва да ни владее в този ден и която ние



пренасочваме в измисляне на постни деликатеси и грижи за техния брой. Не е важно колко броя ястия ще има на трапезата, а семейството да е заедно, да се благослови трапезата и да се благодари на Бога за благодатта, която ни дава. А на другия ден семейство да присъства на Светата Литургия в храма и да се поздрави заедно с цялата църковна общност с Христовото Рождество. Раждането на Спасителя е радостно събитие в живота на християнина, защото му дава ежегодно Възможност за едно ново начало.



Презвитера СВЕТЛА ГЕОРГИЕВА

Постна кухня

Тъй като през Рождественския пост е разрешена консумацията на риба, предлагаме на Вашето внимание няколко рецепти, които, освен че са вкусни, не отнемат много време за пригответвяне.



Рибена чорба
(за четири порции)

В 1 литър Вряща Вода се пускат 1 глава ситно нарязан лук, 1 ситно нарязана пиперка, наедро нарязани 1 морков и 2-3 картофса. След като картофите поомекнат се пуска във Врящата чорба 500 гр. очистен толстолоб или шаран заедно с 1 шепа фиде. По желание на домакинята може вместо фиде да се ползва ориз (приблизително 1 кафена чаша), но той се прибавя заедно със зеленчуците.

– След 10 мин. се прибавят подправките: черен пипер, сол, целина, девисил – количеството е по желание и вкусове на домакинята. Също по желание на домакинята рибата може да се извади и да се обезкости.



Скумрия на фурна
(ястието се получава добре и с други видове рибни филета, като пангасиус, хек и т.н.)

За една порция: една скумрия, почистена и измита, се поставя в тава, поръсва със сол и черен пипер, полива се с равни количества олио и сокът от един лимон и се пече в загрята фурна (250 градуса) до готовност – приблизително за около 30 мин. Сервира се с гарнитура от зеленчуци според сезона или по желание на домакинята и сомирани картофи. Обелените и нарязани картофи се заваряват за около 20 мин. в подсолена вода, овалват се поизцедени с червен пипер, черен пипер и сол, след което се запържват в силно сгорещена мазнина. Забележка: ако остане неконсумирана част от рибата, спокойно може да се пригответи **Риба с чеснов доматен сос**, а сомираните картофи биха могли да се сгответят на **Картофена яхния** или да се ползват за зеленчукова супа.

СЪРМИ



Лозови сърми:

В 100 мл. олио се задушават за 2-3 мин. 1 глава ситно нарязан лук и 500 гр измит ориз. По желание на домакинята могат да се прибавят ситно нарязани гъби, настърган морков, нарязани маслини, а също могат да се ползват готовите миксове с ориз. Снема се от котлоня и се прибавят подправките – чубрица, копър, чер пипер и сол. Завиват се сърмите (около 20 броя), подреждат се в тава, заливат се с вода, покриват се с фолио и се слагат в предварително загрята на 200 гр. фурна. Пекат се до готовност на ориза – приблизително 1 час. При необходимост се долива вода. Преди сервиране се заливат с полив от 50 мл. сгорещено олио и 1 ч.л. червен пипер. За по-бързо и със сигурност равномерно сваряване на сърмите може да се ползва тенжера под

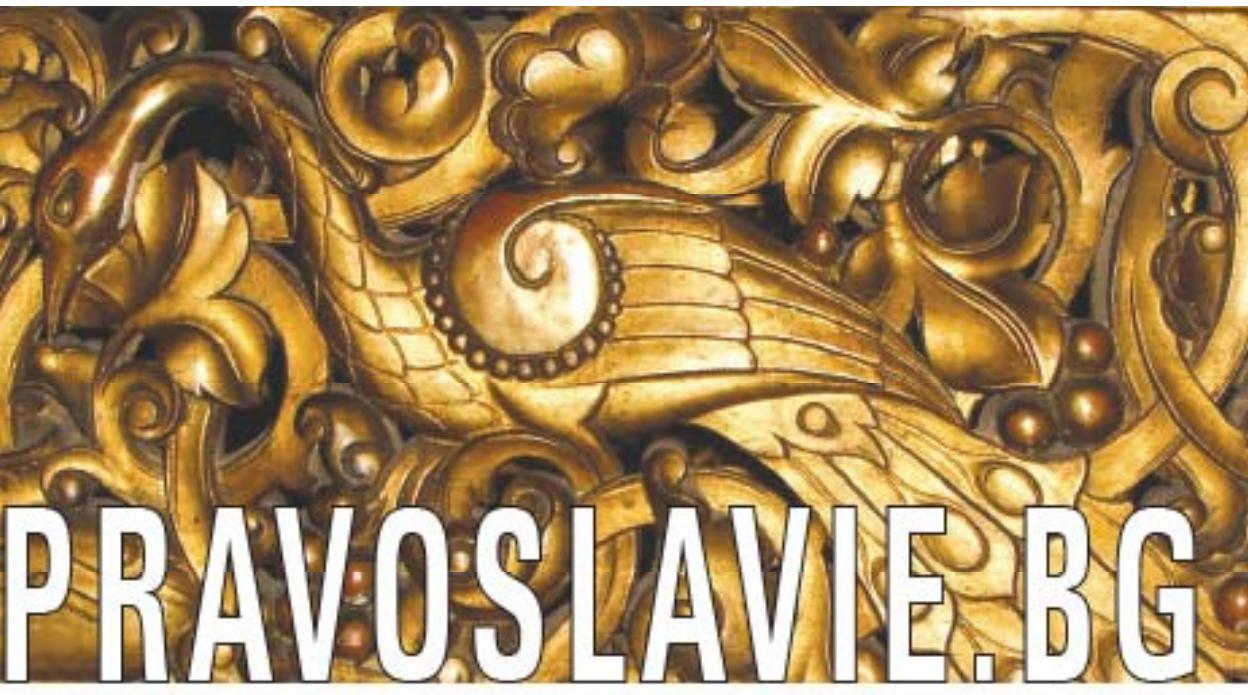
налягане – 20 мин. след като тенжерата даде сигнал на завиране се изключват. Процедурата със запръжката е същата.

Сърми с кисело зеле

Продуктите и начинът на пригответвяне е същият, както при лозовите сърми, но различното е, че вместо зеленчуци към пънката може да се добави ситно нарязано кисело зеле. Много добра имитация на блажни сърми се получава, когато към ориза, който задушаваме с лука, се прибави соева кайма (на 500 гр. ориз – около 1 чаена чаша соеви стърготини, предварително заляти с същото количество гореща вода). Също така постните сърми са добра гарнитура за риба, независимо как е пригответа, и биха били чудесно основно ястие на трапезата на Бъдни Вечер.

Приятен апетит и успех в поста!





PRAVOSLAVIE.BG

ПРАВОСЛАВНАТА КНИЖАРНИЦА

ул. „Георги Бенковски“ 9
(пресечката с бул. „Дондуков“),
гр. София
тел.: 02/980 16 60

**книги
на български,
сръбски,
руски
и гръцки език;
албуми,
музика,
детски книги,
картички,
икони,
канцелария**

**за онлайн поръчки
shop.pravoslavie.bg**





WWW.SVET.BG